पितृः

पर्खिरहेका आत्माहरू

बापूजी दशरथभाई पटेल

२ करोड+ सब्स्क्राइबर, बढ़दै...

पितृ

पर्खिरहेका आत्माहरू

आत्म ज्ञानबाट हाम्रा दिवंगत आत्माहरूलाई मुक्त गर्ने साँचो बाटो

बापूजी दशरथभाई पटेलको दिव्य शिक्षामा आधारित

बापूजी दशरथभाई पटेल

संस्थापक, परम शान्ति आश्रम

विश्व परिवर्तक ईश्वरीय विद्यालय

www.paramshanti.org

(Ancestors: The Souls Who Wait — नेपाली संस्करण)

प्रकाशक

विश्व परिवर्तक ईश्वरीय विद्यालय

अहमदाबाद आश्रमको ठेगाना

Vishwa Parivartak Ishwariya Vidhyalay c/o Paramshanti Bhawan Near Chenpur Bus Stand New Ranip Road Ahmedabad, Gujarat – 382470

सर्वाधिकार © २०२६ विश्व परिवर्तक ईश्वरीय विद्यालय सर्वाधिकार सुरक्षित। अनुमतिबिना यसको कुनै पनि भाग छाप्न वा नक्कल गर्न पाइने छैन।

"ज्ञान दान महा दान"

(ज्ञान बाँड्नु नै सबैभन्दा ठूलो दान हो)

सबैसँग जति सकिन्छ त्यति बाँड्नुहोस्।

— बापूजी दशरथभाई पटेल

अस्वीकरण / सामग्रीको स्रोत

आफैं गरिएको संकलन: यो पुस्तक बापूजी दशरथभाई पटेलका आध्यात्मिक प्रवचनहरूबाट प्रेरित भएर विश्व परिवर्तक ईश्वरीय विद्यालयको परमशान्ति टोलीले आफैं जम्मा गरेको, सम्पादन गरेको र प्रकाशन गरेको हो। कुन कुरा राख्ने, कसरी बुझाउने, कुन शब्द छान्ने र कसरी प्रस्तुत गर्ने — यी सबै कुरा पूरै परमशान्ति टोलीको काम र जिम्मेवारी हो। बापूजीले यो पुस्तक आफैं लेख्नुभएको, जाँच्नुभएको वा स्वीकृत गर्नुभएको छैन, र यसभित्रका कुराहरूको सम्पादकीय, कानुनी वा प्रकाशकीय जिम्मेवारी उहाँको छैन।

AI को प्रयोग: यस पुस्तकको आध्यात्मिक सार AI ले बनाएको होइन। AI उपकरणहरू व्याकरण मिलाउन, कुरा स्पष्ट पार्न र ढाँचा मिलाउन मात्र प्रयोग गरिएका हुन्। सम्पादनको पूरा जिम्मेवारी परमशान्ति टोलीको हो।

कानुनी अस्वीकरण: यी कुराहरू केवल आध्यात्मिक र जानकारीका लागि, असल नियतले बाँडिएका हुन्। यी चिकित्सकीय, कानुनी, आर्थिक वा मनोवैज्ञानिक सल्लाह होइनन्। यसलाई कसरी बुझ्ने र यसअनुसार के गर्ने भन्ने कुराको पूरा जिम्मेवारी पाठक आफैंको हुनेछ। यस पुस्तकको प्रयोगबाट हुने कुनै पनि परिणामका लागि बापूजी, परमशान्ति टोली वा विश्व परिवर्तक ईश्वरीय विद्यालय कोही पनि जिम्मेवार हुने छैनन्।

सबै आस्थाप्रति सम्मान: यो पुस्तक केवल आध्यात्मिक उन्नतिका लागि हो। यो कुनै पनि धर्म, आस्था, जात, समुदाय, देश, सरकार, लिङ्ग, वंश, परम्परा, संस्था वा व्यक्ति — जीवित वा बितिसकेका — का विरुद्ध लेखिएको होइन, न त तिनको आलोचना गर्ने वा तिनलाई चोट पुऱ्याउने उद्देश्य नै राख्छ। सबै मार्ग र सबै आस्थाहरूको गहिरो सम्मान गरिन्छ।

कुनै सम्बन्ध छैन: यो पुस्तक विश्व परिवर्तक ईश्वरीय विद्यालय (परमशान्ति) ले आफैं प्रकाशित गरेको हो। यो अरू कुनै पनि संस्था वा निकायसँग जोडिएको छैन, तिनको समर्थन पाएको छैन, न त तिनको प्रतिनिधित्व नै गर्छ।

बापूजीको परिचय

बापूजी (पूरा नाम: बापूजी दशरथभाई पटेल, जसलाई युवा पुस्ताले मायाले "दादाजी" पनि भन्छन्) को जन्म सन् १९५६ मा गुजरातको मेहसाणा जिल्लाको अखज नामक सानो गाउँमा भएको थियो। तर उहाँको बाल्यकाल मेहसाणा जिल्लाकै अम्बासन नामक अर्को गाउँमा बित्यो।

जीवनको सुरुको कालमा उहाँ धेरै सफल वकिल हुनुहुन्थ्यो। पछि उहाँले आफ्नो जीवन परम आध्यात्मिक सत्यलाई आफैं अनुभव गर्न र मानिसहरूको भलाइका लागि यो दिव्य ज्ञान अगाडि ल्याउनमा लगाउनुभयो। आज यो परम ज्ञान सच्चा साधकहरूका लागि आफ्नो अन्तिम गन्तव्यसम्म पुग्ने बाटो देखाउने बत्ती बनेको छ। पृथ्वीका आत्माहरूलाई आफ्नो मूल घर फर्कने बाटो देखाउने यो परम आध्यात्मिक ज्ञान अहिलेको समयमा आउनु नै सबैभन्दा ठूलो दिव्य शक्तिको आशीर्वाद हो।

धेरै गरिब परिवारमा हुर्केर र कठिन परिस्थितिहरू झेल्दाझेल्दै पनि बापूजीमा यो दुःख र पीडाले भरिएको संसारलाई अझ राम्रो ठाउँ बनाउने गहिरो चाहना थियो। छ वर्षको सानै उमेरमा उहाँले बारम्बार ईश्वरलाई सोध्नुभयो — मानिसहरूको दुःख देखेर पनि ईश्वर किन चुप बस्नुहुन्छ? मानव दुःखको अन्त्य गर्ने यही बलियो चाहनाले नै उहाँलाई जीवनको पछिल्लो चरणमा आध्यात्मिकताको सबैभन्दा माथिल्लो स्तरमा पुऱ्यायो।

बाल्यकालमै बापूजी आफ्नो सुख–सुविधाको वास्ता नगरी घण्टौंसम्म खेतमा एक्लै बस्नुहुन्थ्यो। गरिबीका कारण उहाँ जुत्ता–चप्पलबिना खाली खुट्टा हिँड्नुहुन्थ्यो र प्रायः काँडाले घोचिनुहुन्थ्यो। धेरैपटक उहाँ खेतमा अबेरसम्म बस्नुहुन्थ्यो र घर फर्कने बाटोमा सूक्ष्म जगतका (आँखाले नदेखिने संसारका) जीवहरूसँग भेट हुन्थ्यो। यी अनुभवहरूले सूक्ष्म जगतका आत्माहरूसँग कुरा गर्ने उहाँको रुचि जगाए।

बापूजी सानै उमेरदेखि साहसी हुनुहुन्थ्यो, र यही साहसले उहाँलाई धेरै अप्ठ्याराहरू पार गर्न मद्दत गऱ्यो। चार्टर्ड एकाउन्टेन्सी (CA) को पढाइसँगसँगै उहाँले आफ्नो खर्च चलाउन

ट्युसन कक्षाहरू पढाउनुभयो। पछि उहाँले कानुनमा स्नातक (LLB) पूरा गर्नुभयो र अहमदाबादका एक प्रसिद्ध वकिल बन्नुभयो।

सन् १९९७ मा उहाँले दुःख र अव्यवस्थाले भरिएको यस मृत्युलोकलाई अमरत्वको शाश्वत दिव्य संसारमा बदल्ने मिसनका साथ अहमदाबादको चेनपुरमा विश्व परिवर्तक ईश्वरीय विद्यालय नामक आध्यात्मिक संस्था खोल्नुभयो। "माँ" भनेर प्रेमले चिनिने श्रीमती सुषमा टण्डनले यस महान् दिव्य मिसनमा बापूजीसँगै काम गर्नुभयो।

यस मिसनलाई पूरा गर्न बापूजीले आफ्नो सबै साधन र सम्पत्ति यही दिव्य उद्देश्यमा लगाएर नथाकी मेहनत गर्नुभयो। त्यस बेला उहाँ आराम नगरी लगातार १८ घण्टासम्म आध्यात्मिक प्रवचन दिनुहुन्थ्यो। यी प्रवचनहरूमा उहाँले दिव्य ज्ञानका सबैभन्दा माथिल्ला तहहरू बुझाउनुभयो — जुन उहाँले अतिचेतन अवस्थामा (साधारण चेतनाभन्दा माथिको अवस्थामा) गहिरो ध्यान र दिव्य दृष्टिबाट आफैं देख्नुभएको र अनुभव गर्नुभएको थियो। यो ज्ञान साधारण मानव मनको कल्पनाभन्दा धेरै पर छ।

बापूजीका शिक्षाहरूमा धेरै विषय समेटिएका छन् — विभिन्न तहका दिव्य सिर्जनहारहरूका प्रकारहरू; हाम्रो सौरमण्डल, आकाशगंगा र युनिभर्स कसरी बने; र सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण — मल्टिभर्स र त्यसभन्दा परका सत्यहरूको अलौकिक ज्ञान। उहाँको ज्ञान धेरै गहिरो छ र यो "बेहदका आत्माहरू" भनिने उच्च स्तरका साधकहरूका लागि हो। बापूजीका अनुसार यी बेहदका आत्माहरूले नै यस मृत्युलोकलाई शाश्वत दिव्य लोकमा बदल्ने मुख्य भूमिका खेल्नेछन्।

हाल बापूजी लामो समयसम्म गहिरो ध्यान र समाधिमा लीन रहनुहुन्छ। उहाँ अतिचेतन अवस्थामा आफ्नो अलौकिक मिसनमा लगातार लीन रहनुभएकाले कसैसँग भेट्नुहुन्न।

विषयसूची

प्रकाशक **3**
अस्वीकरण / सामग्रीको स्रोत **4**
बापूजीको परिचय **5**
प्रस्तावना **8**
अध्याय १ — पितृलाई बुझ्दा: हाम्रो परिवारका दिवंगत आत्माहरू 9
अध्याय २ — पुर्खाको ऋण: पितृ ऋणलाई बुझ्दा 11
अध्याय ३ — पितृहरू किन माथि उठ्न सक्दैनन् 12
अध्याय ४ — आध्यात्मिक ज्ञानबिनाको आत्मा 14
अध्याय ५ — साँचो सेवा: ज्ञान, विधि होइन 15
अध्याय ६ — श्राद्धको व्यवस्था: यो कसरी सुरु भयो 17
अध्याय ७ — ज्ञान मार्ग बनाम भक्ति मार्ग 19
अध्याय ८ — पहिले आफूलाई चिन्नुहोस्: आत्माको साँचो स्वरूप 21
अध्याय ९ — परम पिताको सम्झना 22
अध्याय १० — लाइट हाउस बनेको घर 24
अध्याय ११ — पितृहरूले कसरी सुन्छन् 26
अध्याय १२ — लक्ष्य मुक्ति हो 27
अध्याय १३ — जब पितृहरू मोहमा बाँधिइरहन्छन् 29
अध्याय १४ — मृतकका मागहरू 30
अध्याय १५ — लोकहरू हुँदै आत्माको यात्रा 32
अध्याय १६ — मानव जन्मको दुर्लभ उपहार 34
अध्याय १७ — मृत्यु अन्त्य होइन 35
अध्याय १८ — शोक नगर्नुहोस्, नडराउनुहोस् 36
अध्याय १९ — हामी दिवंगतलाई किन जान दिन्छौं 38
अध्याय २० — फराकिलो दृष्टि: सबै आत्मा, एउटै परिवर्तन 40
भिडियो स्रोत **42**
बापूजीका अनमोल वचनहरू **43**
शब्दावली **46**
आगामी चलचित्र **52**
हामीसँग जोडिनुहोस् **54**
परमशान्ति पुस्तक पुस्तकालय **56**
परमशान्ति पुस्तक शृंखला **60**

प्रस्तावना

"ज्ञान दान महा दान"

(ज्ञान बाँड्नु नै सबैभन्दा ठूलो दान हो)

सबैसँग जति सकिन्छ त्यति बाँड्नुहोस्।

— बापूजी दशरथभाई पटेल

लगभग हरेक परिवारले शरीर छोडेर गएकाहरूबारे मनभित्र चुपचाप एउटा प्रश्न बोकिरहेको हुन्छ। हामी आफ्ना आमाबुबा, हजुरबुबा–हजुरआमा र ठूलाबडाहरूलाई सम्झन्छौं। हामी सोचिरहन्छौं — मृत्युपछि उनीहरू कहाँ गए, उनीहरूको आत्मा शान्तिमा छ कि छैन, र उनीहरूका लागि हामीले गर्न सक्ने केही कुरा अझै बाँकी छ कि। पुस्तौंदेखि यो चाहनाको उत्तर विधिहरूबाट दिइँदै आएको छ — चढावा, अनुष्ठान र विधि–विधान, जुन पितृ, अर्थात् दिवंगत पुर्खाहरूको नाममा गरिन्छन्।

यी प्रवचनहरूमा बापूजी यस विषयलाई कोमल र स्पष्ट नजरले हेर्नुहुन्छ। उहाँ पुराना परम्पराहरूपछाडिको प्रेमको सम्मान गर्नुहुन्छ, र ती परम्परा पहिले के थिए र आज दिवंगत आत्मालाई साँच्चै केले सहयोग गर्छ भनेर उहाँ धेरै ध्यान दिएर बुझाउनुहुन्छ। उहाँको उत्तर सरल र गहिरो छ: पितृलाई वस्तु चाहिँदैन; उनीहरूलाई प्रकाश चाहिन्छ। उनीहरूलाई ज्ञान चाहिन्छ। उनीहरूलाई आफू साँच्चै को हुन् भन्ने होस चाहिन्छ।

यो पुस्तक पूरै नयाँ पाठकका लागि लेखिएको हो। पाठकलाई पहिल्यै केही थाहा छ भनेर मानिएको छैन। हरेक शब्दको अर्थ बुझाइएको छ, र बाटो पाइला–पाइला गर्दै देखाइएको छ — पितृ को हुन् भन्ने कुरा बुझ्नेदेखि, मृत्युपछि आत्माको यात्रासम्म, र हामीले आफ्ना प्रियजनहरूलाई दिन सक्ने साँचो सेवासम्म। यसलाई बिस्तारै पढ्नुहोस्। यसलाई मनमा बस्न दिनुहोस्। यहाँ दिइएको कुरा एकपटक गरेर सकिने विधि होइन, बरु जीवन बाँच्ने एउटा तरिका हो, जसले जीवित मानिस र दिवंगत दुवैलाई शान्ति दिन्छ।

यो ज्ञानले हाम्रा पितृहरूलाई मुक्त गरोस्, र हामीलाई पनि मुक्त गरोस्।

अध्याय

१

पितृलाई बुझ्दा: हाम्रो परिवारका दिवंगत आत्माहरू

बुबा वा हजुरआमाको नाता शरीरसँग जोडिएको थियो ।

आफ्ना पितृहरूलाई सहयोग गर्ने कुरा गर्नुअघि, उनीहरू को हुन् भनेर हामीले बुझ्नुपर्छ। आध्यात्मिक ज्ञानमा पितृ शब्दको अर्थ हो — हाम्रो परिवार वा रगतको नाताका दिवंगत आत्माहरू, जो कुनै बेला शरीरमा हामीसँगै बस्थे, र अब ती शरीर पछाडि छोडेर गएका छन्।

बापूजी यसलाई सोझै बुझाउनुहुन्छ। पितृ भनेका तपाईंका दिवंगत आफन्तहरू हुन्। तपाईंको बुबा, तपाईंको हजुरबुबा, जिजुबुबा, तपाईंकी हजुरआमा, जिजुआमा, तपाईंको मावली हजुरबुबा र हजुरआमा, अनि शरीर छोडिसकेका दाजुभाइ, दिदीबहिनी र अरू नजिकका नातेदारहरूसमेत — यी सबैलाई पितृमा गन्न सकिन्छ। उनीहरू कतै टाढाका वा कल्पनाका प्राणीहरू होइनन्। उनीहरू परिवारसँग जोडिएका आत्माहरू हुन्, जो यो जीवन र पहिलेका जीवनहरूका नाताहरूले हामीसँग बाँधिएका छन्।

कहिलेकाहीं त यस्तो आत्मा जीवित मानिसको शरीरमा पसेर बोल्छ पनि, र आफ्नो पुरानो पहिचान र परिवारसँगको नाता दाबी गर्छ। शरीर छोडिसकेका श्रीमान् वा श्रीमती, दाजुभाइ वा भाउजूले यसरी आफूलाई चिनाउन सक्छन्। तर मुख्य कुरा यो हो: हरेक पितृ बाटो बिराएको आत्मा हो। बुबा वा हजुरआमाको नाता शरीरसँग जोडिएको थियो। अब शरीर गइसकेको छ, र बाँकी रहेको कुरा आफ्नै यात्रामा रहेको एउटा आत्मा हो।

> "पितृ माने तुम्हारे जो देह-संबंधी गुज़र गए हैं — वो सब एक आत्मा हैं।"
>
> *"अर्थ: पितृ भनेका तपाईंका दिवंगत आफन्तहरू हुन् — र तीमध्ये हरेक, वास्तवमा, एउटा आत्मा हो।"*
>
> — बापूजी

अध्याय

२

पुर्खाको ऋण: पितृ ऋणलाई बुझ्दा

जीवित आमाबुबाको सेवा गर्नुलाई पनि, पक्कै पनि, पवित्र कर्तव्य मानिन्थ्यो।

भक्ति मार्गमा पितृ ऋण भन्ने एउटा पुरानो र गहिरो मान्यता छ — हामीले आफ्ना पितृहरूलाई तिर्नुपर्ने ऋण। बापूजी यो कुरा पहिलेको समयमा कसरी बुझिन्थ्यो भनेर वर्णन गर्नुहुन्छ।

आमाबुबाको ऋण तिर्ने सबैभन्दा ठूलो उपाय वंश अगाडि बढाउनु हो भनेर सिकाइन्थ्यो। जब कसैले सन्तान जन्माउँथ्यो, र ती सन्तानले पनि सन्तान जन्माउँथे, तब माथि पितृलोकमा — पितृहरूको लोकमा — बस्ने पितृहरूले पृथ्वीको तहमा फेरि जन्मनुबाट छुटकारा पाउँछन् भनिन्थ्यो। त्यहाँबाट उनीहरूलाई, एक किसिमले भन्दा, माथिल्ला लोकहरूतिर — स्वर्गतिर — अगाडि जाने टिकट दिइन्थ्यो। वंश अगाडि बढ्नुलाई नै ऋण तिर्ने सबैभन्दा ठूलो तरिका मानिन्थ्यो, किनकि त्यसबिना संसार कसरी अगाडि बढ्थ्यो र? यसलाई नै सबैभन्दा ठूलो ऋण मानिन्थ्यो।

जीवित आमाबुबाको सेवा गर्नुलाई पनि, पक्कै पनि, पवित्र कर्तव्य मानिन्थ्यो। तर बापूजी यहाँ होसियारीसाथ एउटा भिन्नता छुट्याउनुहुन्छ। जीवित आमाबुबाको साधारण सेवा एउटा कर्तव्य हो; यो पारिवारिक जीवनका स्वाभाविक जिम्मेवारीहरूभित्र पर्छ। पितृ ऋण — पितृहरूप्रतिको कर्मको ऋण — लाई भने त्योभन्दा गहिरो, एउटै जीवनभन्दा पर पुग्ने कुराका रूपमा बुझिन्थ्यो।

यो पहिलेको समयको शिक्षा थियो। तर बापूजी हामीलाई अहिलेको समयलाई इमानदारीसाथ हेर्न आग्रह गर्नुहुन्छ — किनकि पहिले जसले काम गर्थ्यो, त्यसमा आज उही शक्ति छैन।

अध्याय

३

पितृहरू किन माथि उठ्न सक्दैनन्

आज धेरैजसो पितृमा आफैं माथि उठ्ने आत्मिक शक्ति अब छैन।

अहिलेको युगमा, बापूजी भन्नुहुन्छ, धेरैजसो दिवंगत आत्माहरूको अवस्था पूरै बदलिएको छ। आज धेरैजसो पितृमा आफैं माथि उठ्ने आत्मिक शक्ति अब छैन।

पछिल्ला केही सय वर्ष — २००–३०० वर्ष — भित्र मृत्यु भएकाहरूमध्ये धेरैजसो कुनै पनि माथिल्लो लोकमा छैनन्। उनीहरू आफ्नै परिवारको घरमा, वा मन्दिर वा धार्मिक स्थलमा बसिरहेका छन्, वा जंगलमा भौंतारिरहेका छन्। माथिल्ला लोकहरूमा चढ्न — स्वर्गलोकसम्म पुग्न पनि — चाहिने बल आत्मामा छँदै छैन। त्यसैले आत्मा कतै जाने ठाउँ नपाएर, अशान्त र दुःखी भएर यताउता डुलिरहन्छ।

यस्ता आत्माहरू जहाँ उनीहरूलाई समातेर राख्ने कुनै चिनेको कुरा हुन्छ, त्यहीँ जम्मा हुन्छन्। जहाँ रामायणको पाठ हुन्छ, त्यहाँ उनीहरू आएर कथा सुन्छन्। महाभारत सुनाइने ठाउँमा उनीहरू बसेर सुन्छन्। उनीहरू मन्दिरमा आफूले मान्ने देवताको नजिकै बसेर समय बिताउँछन्, र आफूलाई थाहा भएको एउटै मात्र तरिकाले सम्झना र पूजा गरिरहन्छन्। यो मुक्ति होइन। यो त शक्ति सकिएको, र बाटो देखाउने कुनै ज्ञान नभएको आत्माको भौंतारिँदै हिँड्ने अवस्था हो।

आत्माले यो शक्ति किन गुमायो? बापूजी बुझाउनुहुन्छ — जसरी कालको ठूलो चक्र शुद्धता र प्रकाशको युगबाट बिस्तारै पतनतर्फ गइरहेको अहिलेको युगमा आइपुगेको छ, त्यसरी नै आत्मामाथि तमस् — जडता र आध्यात्मिक भारीपनको गुण — को भार झन्–झन् बढ्दै गएको छ। सृष्टिको सुरुमा आत्मा सतोप्रधान थियो — शुद्ध, चम्किलो, र धेरै ठूलो आध्यात्मिक बलले भरिएको। तर समय बित्दै जाँदा त्यो सुरुको शक्ति घट्दै गयो। त्यसैले आत्माले आफ्नो स्वाभाविक हलुकापन धेरै हदसम्म गुमाएको छ, र पहिले आफूसँग भएको सहजता र बलका साथ अब आफूलाई माथि उठाउन सक्दैन।

अध्याय

आध्यात्मिक ज्ञानबिनाको आत्मा

आध्यात्मिक ज्ञानबिनाको आत्मासँग नक्सा नै छैन ।

आध्यात्मिक ज्ञानबिनाको आत्मासँग नक्सा नै छैन। जीवनमा आफूले चिनेका थोरै ठाउँहरूबीच मात्र त्यो घुमिरहन्छ — घरबाट मन्दिर, मन्दिरबाट फेरि घर, सायद कुनै नदीको किनार वा चिनेको कुनै पूजा–स्थलसम्म, अनि फेरि उही ठाउँमा। परिवारका धेरै पुस्तासम्म यस्तो आत्मा यही सानो घेरामा फसिरहन सक्छ।

बापूजी यी आत्माहरूबारे करुणाका साथ बोल्नुहुन्छ। उनीहरू दुष्ट होइनन्। उनीहरूसँग अरू केही छैन, त्यति मात्र हो — सहारा लिन सक्ने अरू कुनै ज्ञान छैन। जीवनभरि उनीहरूले रामायण र महाभारत मात्र सुनेका हुन सक्छन्, त्यसैले मृत्युपछि उनीहरूलाई तान्ने आवाज पनि ती मात्र हुन्। ती कथा जहाँ सुनाइन्छन्, उनीहरू त्यहीँ जान्छन्। उनीहरू मन्दिरमा बस्छन्। आफू केका लागि पर्खिरहेका छौं भन्ने नबुझी उनीहरू पर्खिरहन्छन्।

ज्ञानबिना शरीर छोडेर गएका पितृको साँचो अवस्था यही छटपटी हो। आत्मा जीवित छ — त्यसले देख्छ, महसुस गर्छ, सम्झन्छ — तर त्यो अगाडि बढ्न शक्तिहीन छ। र यहाँ बापूजी पूरै प्रश्नलाई नै उल्ट्याइदिनुहुन्छ। यस्ता पितृको साँचो सेवा यो छटपटीलाई खुवाउनु होइन, यसलाई अन्त्य गर्नु हो। साँचो सेवा भनेको पितृलाई ज्ञानी आत्मा बनाउनु हो।

अध्याय

५

साँचो सेवा: ज्ञान, विधि होइन

विधिले मात्र पितृहरूको दुःख हटाउन सक्दैन, किनकि आत्मा जहाँ अड्किएको छ, त्यहाँसम्म विधि पुग्दैन।

बापूजीको शिक्षाको मुटु यहीँ छ। यदि तपाईँ साँच्चै आफ्ना आमाबुबाको ऋण तिर्न चाहनुहुन्छ भने, यदि तपाईँ साँच्चै आफ्ना पितृहरूलाई सहयोग गर्न चाहनुहुन्छ भने, उत्तर अर्को विधि होइन। उत्तर उनीहरूलाई ज्ञानी आत्मा बनाउनु हो।

बापूजीका अनुसार, साँचो आध्यात्मिक ज्ञान पाएको आत्माले मृत्युपछि विधिहरू त्यसरी खोज्दैन, जसरी साधारण, अज्ञानी आत्माले खोज्छ। आफ्नो साँचो स्वभावबारे अनजान रहेको आत्माले शारीरिक जीवनका छापहरू र इच्छाहरू बोकिरहन्छ। यस्तो आत्माले आफ्ना सन्तानहरूबाट खाना, वास्ता, चढावा र सम्झना खोज्न सक्छ। तर आफ्नो साँचो पहिचानमा जागेको आत्मा अब यी भौतिक कुराहरूमा भर पर्दैन। त्यसले खोज्ने कुरा ज्ञान हो — आध्यात्मिक विवेक, आत्म चेतना, र आफ्नो शाश्वत स्वभावको अनुभूति।

त्यसैले बापूजी जोड दिनुहुन्छ — मानिसले पहिले आफैं ज्ञान मार्गमा पाइला राख्नुपर्छ। आत्म स्वरूप — आत्माको साँचो रूप — बुझ्नुहोस्। गीताको सन्देश स्पष्ट छ: आत्म चेतनामा रहनु र परमात्मालाई सम्झनु; त्यो सम्झनाबाट जम्मा भएका सबै पाप र कर्मका

बोझहरू गलाउन सकिन्छ। त्यसपछि परमात्माले आत्मालाई सबैभन्दा माथिल्लो धाम, परमधामतर्फ बाटो देखाउनुहुन्छ।

बापूजी भन्नुहुन्छ, यही आफ्ना पितृहरूलाई दिन सकिने सबैभन्दा ठूलो चढावा हो। बाहिरी विधि मात्र गरिरहनुको सट्टा आत्माहरूलाई आध्यात्मिक ज्ञानसँग जोडिन सहयोग गर्नुहोस्। आफूलाई आत्माका रूपमा चिन्नुहोस्, र सर्वशक्तिमान (Almighty Authority) लाई सम्झनुहोस् — उहाँ परम पिता, सबै आत्माहरूको पर–परबाजे हुनुहुन्छ। यो दिव्य सम्बन्धबाट आध्यात्मिक प्रेम, शान्ति र शक्ति आफैं बग्न थाल्छन्। यस्तो सम्झनाले आफूलाई मात्र माथि उठाउँदैन, आफूसँग कर्मको सम्बन्ध भएका आत्माहरूलाई पनि फाइदा पुऱ्याउँछ।

विधिले मात्र पितृहरूको दुःख हटाउन सक्दैन, किनकि आत्मा जहाँ अड्किएको छ, त्यहाँसम्म विधि पुग्दैन। ज्ञान पुग्छ। त्यसैले ज्ञान मार्गमा हरेक दिवंगत आत्माका लागि एउटै मात्र साँचो उपाय छ: आफूलाई चिन्नु, र आफ्नो स्रोतलाई सम्झनु।

> "ज्ञानी आत्माओं को तो ज्ञान चाहिए।"
>
> *"अर्थः ज्ञानी आत्माले ज्ञानबाहेक अरू केही माग्दैन।"*
>
> — बापूजी

अध्याय

६

श्राद्धको व्यवस्था: यो कसरी सुरु भयो

धेरै पहिले, एउटा साँचो कारणले यो सुरु भएको हो।

विधिमा अब पहिलेको जस्तो शक्ति किन छैन भनेर बुझ्न, श्राद्धको व्यवस्था कहाँबाट सुरु भयो भनेर बापूजी बुझाउनुहुन्छ। पितृहरूको सम्मान गर्ने परम्परा — हिन्दू परम्परामा गरिने श्राद्ध, पितृ तर्पण, खाना र पानी चढाउनु, र हरेक वर्ष गरिने विधिहरू — संयोगले सुरु भएको होइन। धेरै पहिले, एउटा साँचो कारणले यो सुरु भएको हो।

धेरै पुरानो समयमा, जब आत्माहरूले पहिलोपटक आफ्नो शक्ति गुमाउन थाले, र धेरैको मृत्यु आफ्नो मोह नसुल्झाईकनै भयो, तब उनीहरू जीवनमा पालेको बलियो इच्छा अझै बोकेर पृथ्वीनजिकका तहहरूमा रहिरहे। उनीहरूलाई सबै कुराको इच्छा हुन्थ्यो। जे चढाइन्थ्यो, त्यसको सार उनीहरूले सूक्ष्म रूपमा लिन्थे। जीवित मानिसजस्तै दिवंगत आत्माले पनि विकार — इन्द्रियका लालसाहरू — अझै बोकेको थियो। यो देखेर, जीवित मानिसहरूले मृतकलाई खुवाउन र आशीर्वाद दिन सकून् भनेर करुणा भएकाहरूले श्राद्धको व्यवस्था बसाले। त्यो समयमा यो साँचो सहयोग थियो।

बापूजी यसलाई ब्रह्माण्डीय समयको विशाल ढाँचाभित्र राखेर हेर्नुहुन्छ। हामी दोस्रो परार्ध — ब्रह्माको आयुको दोस्रो आधा — भित्र छौं, र यो चलन सय करोड वर्षभन्दा पनि धेरै समयदेखि चल्दै आएको छ, र पहिलो परार्धमा पनि थियो। मानव आत्माहरू र पृथ्वी

अस्तित्वमा आएको बेलादेखि नै, भारी हुँदै गएका आत्माहरू माथिल्ला लोकहरूमा उठ्न सकेनन्, र त्यसैले आफ्ना प्रियजनहरूको घरमै रहिरहे। श्राद्धको व्यवस्था यही वास्तविकतालाई आधार बनाएर बढ्दै गयो।

यीमध्ये केही पितृ आत्माहरू कहाँ बस्छन् भनेर पनि बापूजी बताउनुहुन्छ। उहाँले चन्द्रमालाई एउटा रोकिने ठाउँका रूपमा वर्णन गर्नुभएको छ, जहाँ केही पितृ आत्माहरू अझ माथि जानुअघि बस्छन् — पुराना ग्रन्थहरूले पनि वर्णन गरेजस्तै। मनदेखि गरिएको तर्पणको उद्देश्य यस्ता आत्माहरूतिर कम्पन पठाउनु थियो। यो परम्परापछाडिको नियत साँचो थियो।

अध्याय

७

ज्ञान मार्ग बनाम भक्ति मार्ग

आत्मालाई चाहिने कुरा शक्ति हो, र शक्ति आध्यात्मिक ज्ञान र परमात्माबाट मात्र आउँछ।

बापूजी दुई मार्गबीच स्पष्ट रेखा कोर्नुहुन्छ। भक्ति मार्ग धेरै तरिकाले भरिएको छ। श्राद्ध गर्ने, तर्पण गर्ने, पितृहरूलाई सन्तुष्ट पार्ने अनगिन्ती तरिका छन्। मानिसहरू नर्मदा, गंगाजस्ता ठूला प्राचीन नदीका किनारहरूमा, अरू पवित्र नदीहरूमा पुगेर त्यहाँ विधि गर्छन्। त्यहाँ ती विधि गर्दा पितृहरूलाई मुक्ति दिलाउन सहयोग पुग्छ भनिन्छ। अनुष्ठान, चढावा र लामो–लामो प्रक्रिया छन्, र तीमध्ये हरेक भक्ति मार्गकै एउटा भाग हो।

तर ज्ञान मार्ग फरक ठाउँबाट सुरु हुन्छ। यहाँ एउटै उपाय छ: आत्मालाई आफ्नै होसमा ल्याउनु, र परमात्मासँग जोड्नु। ज्ञानको बाटोमा हिँड्नेका लागि उपाय सधैं एउटै हुन्छ — आत्म दर्शन, अर्थात् आत्माको दर्शन; आत्म स्वरूप, अर्थात् आत्मा भएर टिकिरहनु; र असीम परम पिताको सम्झना।

विधि मात्र किन यति धेरैपटक असफल हुन्छ? बापूजी कोमल हुनुहुन्छ, तर इमानदार पनि। सुरुका विधिहरूमा शक्ति थियो, किनकि ती गर्नेहरूमा साँचो भित्री साधना थियो — साँचो तपस्या। उनीहरूले निकालेको कम्पन आत्मासम्म पुग्थ्यो। आज विधि गर्नेमध्ये धेरैजसोले त्यो भित्री काम गरेका छैनन्। बाहिरी रूप बाँकी छ, तर सार धेरैजसो हराइसकेको छ।

त्यसैले, परिवार जतिसुकै मनदेखि लागेको भए पनि, कर्म बन्धन प्रायः विधिले गलाउन नसकिने गरी बलियो हुन्छ। स्थूल, भौतिक वस्तुको चढावा आत्मासम्म पुग्न सक्दैन, किनकि ती लिनका लागि आत्मासँग शरीर नै छैन। आत्मालाई चाहिने कुरा शक्ति हो, र शक्ति आध्यात्मिक ज्ञान र परमात्माबाट मात्र आउँछ।

> **"भक्ति माना घोर अंधेरा, ज्ञान माना प्रकाश।"**
>
> *"अर्थः भक्ति, आफैंमा मात्र, घोर अँध्यारो हो; ज्ञान त्यो प्रकाश हो, जसबाट आत्माले बल्ल देख्न पाउँछ।"*
>
> — बापूजी

अध्याय

५

पहिले आफूलाई चिन्नुहोस्: आत्माको साँचो स्वरूप

जीवित र मृतक दुवैका लागि शिक्षा एउटै हो, किनकि दुवै आत्मा हुन्।

यदि ज्ञान नै एउटै मात्र उपाय हो भने, त्यो ज्ञान कहाँबाट सुरु हुन्छ? बापूजी नहिचकिचाई उत्तर दिनुहुन्छ: यो तपाईँ आफैंबाट सुरु हुन्छ। कुनै पनि पितृलाई सहयोग गर्नुअघि, तपाईँले पहिले ती ठूला प्रश्नहरूको उत्तर दिनुपर्छ — म को हुँ? म कहाँबाट आएँ? मैले कहाँ जानुपर्छ?

यही जग हो। तपाईँ शरीर हुनुहुन्न। तपाईँ आत्मा हुनुहुन्छ — दुई आँखीभौंको बीचमा बस्ने शुद्ध प्रकाशको बिन्दु, जसले मनलाई चलाउँछ, र मनमार्फत शरीरलाई। यो कुरा सोझै जान्नु, र यसैमा टिकिरहनु नै आत्म स्वरूप हो — आत्म चेतनामा स्थिर भएर रहने अवस्था। बापूजी भन्नुहुन्छ — असीम सृष्टिको, बेहदको संसारको, र युनिभर्स कसरी बन्यो भन्ने कुराको गहिरो ज्ञान पछि आउँछ। तर पहिलो कदम सधैं आफ्नो साँचो स्वरूप — आत्मा — लाई चिन्नु हो।

अनि दिवंगतलाई तपाईँले दिने कुरा पनि यही ज्ञान हो। पितृसँग नाम लिएर बोल्नुहोस् — "हे बुबा, हे आमा, हे हजुरबुबा, हे हजुरआमा: तपाईँ पनि आत्मा हुनुहुन्छ, जसरी म आत्मा हुँ। आफ्नो साँचो स्वरूप चिन्नुहोस्। परमात्मालाई सम्झनुहोस्।" तपाईँको आफ्नै शुद्ध र साँचो संकल्पबाट यो बुझाइ उनीहरूसम्म पुग्छ। जीवित र मृतक दुवैका लागि शिक्षा एउटै हो, किनकि दुवै आत्मा हुन्।

> **"पहले ख़ुद को जानो, तो बाद में ख़ुदा को जानोगे।"**
>
> *"अर्थ: पहिले आफूलाई चिन्नुहोस्; त्यसपछि मात्र तपाईँले ईश्वरलाई चिन्नुहुनेछ।"*
>
> — बापूजी

अध्याय

६

परम पिताको सम्झना

आत्मालाई चिन्नु पहिलो कदम हो ।

आत्मालाई चिन्नु पहिलो कदम हो। दोस्रो कदम हो सम्बन्ध — परमात्मालाई सम्झनु। बापूजी सिकाउनुहुन्छ — सर्वशक्तिमान सबैभन्दा माथिल्लो परमधाममा बस्नुहुन्छ; उहाँ निराकार, सूर्यजस्तै चम्किलो र सबै आत्माहरूको पर–परबाजे हुनुहुन्छ। उहाँलाई सम्झनु भनेको आत्मामा शक्ति तान्नु हो।

यो सम्झना आराम वा मनको शान्तिका लागि मात्र होइन। यसको साँचो उद्देश्य कर्मको बोझ हटाउन सहयोग गर्नु हो। जब आत्मा आफ्नो साँचो स्वभावप्रति सचेत हुन्छ, र योगबाट परमात्मासँग जोडिन्छ, तब त्यसले आध्यात्मिक शक्ति पाउँछ। पितृहरूलाई माथि उठाउन साँच्चै सहयोग गर्ने कुरा यही शक्ति हो। यस्तो शक्ति पाएको आत्माले कुनै पनि बाहिरी विधिले गर्न नसक्ने तरिकाले दिवंगत आत्माहरूलाई सहयोग गर्न सक्छ — त्यसले उनीहरूलाई आध्यात्मिक यात्रामा साँच्चै साथ दिन र माथि उठाउन सक्छ।

बापूजी योगलाई सरल रूपमा वर्णन गर्नुहुन्छ। योग भनेको परमात्मासँग आत्माको सम्बन्ध हो — शुद्ध प्रकाश भएर टिकेको आत्माले निराकार परम पितालाई सम्झनु। जब तपाईं

आफैं यसको अभ्यास गर्नुहुन्छ, र त्यसपछि आफ्नो प्रेमपूर्ण संकल्प आफ्ना पितृहरूतिर मोड्नुहुन्छ, तब तपाईंले उनीहरूलाई पनि त्यसै गर्न सिकाउनुहुन्छ। तपाईंको आफ्नै योगमा जम्मा भएको शक्ति बाँड्न सकिन्छ। सम्झनामा जति धेरै प्रेम हुन्छ, त्यति धेरै शक्ति बग्छ, किनकि प्रेम आफैं शक्ति हो।

> **"स्थूल की कोई चीज़ नहीं चाहिए — आत्मा को पावर चाहिए।"**
>
> *"अर्थः आत्मालाई कुनै भौतिक वस्तु चाहिँदैन; आत्मालाई चाहिने कुरा शक्ति हो।"*
>
> — बापूजी

अध्याय

१०

लाइट हाउस बनेको घर

जब आत्मा उच्च अवस्थामा पुग्छ, घर लाइट हाउस बन्छ, र टाढा–टाढाबाट आत्माहरू मुक्तिका लागि त्यहाँ आउँछन्।

जब मानिस आत्म चेतनामा रहेर बाँच्छ, तब त्यो मानिसको भौतिक घरमा एउटा अचम्मको कुरा हुन्छ। बापूजी वर्णन गर्नुहुन्छ — आत्माको आभा (Aura) — 'रा', त्यसको वरिपरिको प्रकाशको घेरा — ध्यान र शक्ति जम्मा गर्दै जाँदा बलियो हुन्छ। गहिरो योगमा, जब परमात्मासँगको सम्बन्ध स्थिर हुन्छ, यो घेरा हरेक दिशामा कैयौं फिटसम्म फैलिन सक्छ, परम प्रकाश र परम तत्त्वले भरिएर।

यस्तो घर अशान्तिको होइन, मुक्तिको ठाउँ बन्छ। घरमा बसेको कुनै पनि दिवंगत आत्माले, वा नजिकै रहेको आत्माले पनि, यो शक्ति महसुस गर्छ। र ज्ञानी आत्मालाई भूतले दुःख दिन नसक्ने भएकाले, सम्बन्ध नै पूरै उल्टिन्छ। कमजोर, अशान्त आत्माले ज्ञानी आत्मालाई सताउँदैन; त्यो प्रकाशतिर तानिन्छ। योगीभित्रको शक्ति महसुस गरेर यस्तो आत्मा ऊर्जा खोज्दै आभाभित्र आउँछ, र त्यो घेरामा पस्नेबित्तिकै त्यसले छुटकारा पाउँछ।

अन्त्यमा बापूजी यसलाई लाइट हाउस भन्नुहुन्छ। जब आत्मा उच्च अवस्थामा पुग्छ, घर लाइट हाउस बन्छ, र टाढा–टाढाबाट आत्माहरू मुक्तिका लागि त्यहाँ आउँछन्। त्यसैले उहाँ

भन्नुहुन्छ, बालबालिकालाई सानै उमेरदेखि यो अभ्यासमा प्रोत्साहन दिनुपर्छ — भविष्यका घरहरू संसारका भौंतारिरहेका आत्माहरूका लागि लाइट हाउस बनून् भनेर।

यसैकारण पनि साँचो आध्यात्मिक ज्ञान भएको मानिसले भूत–प्रेतसँग डराउनु पर्दैन। पितृहरूलाई माथि उठाउन सहयोग गर्ने उही आध्यात्मिक शक्तिले योगीलाई नकारात्मक आत्माहरूबाट पनि जोगाउँछ। यो शुद्ध कम्पन सहन नसक्ने आत्माहरू आफैं टाढा जान्छन्, र यसलाई लिन तयार आत्माहरूलाई शुद्ध पार्न र सहयोग गर्न सकिन्छ। जब मानिस आत्म स्वरूप (आत्म चेतना) मा स्थिर रहन्छ, तब आत्माको आफ्नै शक्ति नै उसको सुरक्षा बन्छ।

> "घर में लाइट हाउस बनेगा, तो दुनिया भर की आत्मा मुक्ति के लिए आएगी।"
>
> *"अर्थ: जब घर लाइट हाउस बन्छ, संसारभरिका आत्माहरू मुक्तिका लागि त्यहाँ आउनेछन्।"*
>
> — बापूजी

अध्याय

११

पितृहरूले कसरी सुन्छन्

आत्माले कति लिन सक्छ भन्ने कुरा त्यसको क्षमताले तय गर्छ, तर सुन्ने हरेक आत्माले केही न केही सहयोग पाउँछ ।

साधकले सोध्न सक्छ: पहिले नै दिवंगत भइसकेको आत्माले अहिले दिइँदै गरेको ज्ञान कसरी पाउन सक्छ? बापूजी आफ्नै प्रत्यक्ष अनुभवबाट उत्तर दिनुहुन्छ। सूक्ष्म जगतका आत्माहरूले सुन्छन्। सूक्ष्म जगतको शक्तिशाली आत्माले ज्ञान पूरै सुन्छ र त्यो लिएर जान्छ। कमजोर आत्माले जति समात्न सक्छ, त्यति समात्छ। कोही त नजिक आउन चाहेर सुन्नका लागि सुन्ने मानिसकै शरीरमा पस्छन्।

बापूजी भन्नुहुन्छ, उनीहरूसम्म पुग्ने सबैभन्दा सजिलो र भरपर्दो तरिका यो हो: घरमा ज्ञान बजिरहन दिनुहोस्। आत्मा, मुक्ति र असीम सृष्टिबारेको प्रवचन स्क्रिनमा बजिरहन दिनुहोस्। यस्ता आत्माहरू घरमा छन् भने, तिनले सुन्छन्। कसैभित्र नपस्ने आत्मा पनि बसेर ती शब्दहरू सुन्छ। तपाईंले कसैलाई बोलाउनु वा कुनै विधि गर्नु पर्दैन — घरमा ज्ञान गुन्जिन दिनु मात्र पर्छ।

आत्माले कति समेट्छ, त्यो त्यसको आफ्नै क्षमतामा भर पर्छ। उच्च गुणको आत्माले ज्ञान गहिरोसँग पिउँछ, र त्यो आत्मा धेरै टाढासम्म पुग्छ। कमजोर आत्माले थोरै मात्र बुझ्छ, सायद केही शब्द मात्र — तैपनि ती थोरै शब्दले पनि त्यसलाई शान्ति दिन्छन् र स्थिर बनाउँछन्, जसले गर्दा त्यसले कसैलाई दुःख दिँदैन। आत्माले कति लिन सक्छ भन्ने कुरा त्यसको क्षमताले तय गर्छ, तर सुन्ने हरेक आत्माले केही न केही सहयोग पाउँछ।

अध्याय

१२

लक्ष्य मुक्ति हो

उद्देश्य मुक्ति हो — मुक्ति वा जीवन मुक्ति।

लक्ष्यबारे स्पष्ट हुनु महत्त्वपूर्ण छ। यी सबै कुराको उद्देश्य मृतकको आत्मालाई आराम दिनु मात्र होइन, केही समयका लागि त्यसलाई शान्त पार्नु मात्र पनि होइन। उद्देश्य मुक्ति हो — मुक्ति वा जीवन मुक्ति।

जब ज्ञान साँच्चै कुनै आत्मासम्म पुग्छ, त्यसले त्यो आत्मालाई अगाडि तान्छ। बापूजी बुझाउनुहुन्छ — मुक्ति र जीवन मुक्ति आत्माको आफ्नै क्षमताअनुसार आउँछन्। आत्माले ज्ञान पाउँदै र आत्म चेतनामा रहेर शक्ति जम्मा गर्दै जाँदा, त्यसको यात्रा माथितिर र अगाडितिर मोडिन्छ। त्यो यो मृत्युलोकमा फेरि जन्म लिन फर्कंदैन। बरु त्यो आफ्नो तपस्याअनुसार बिस्तारै माथिल्ला लोकहरूमा उठ्दै जान्छ — परमधामतिर, र आत्माको मूल स्वभाव रहेको परम शान्तितिर।

त्यसैले आशीर्वाद मात्र पर्याप्त छैन। पितृको भलो चिताउनु राम्रो हो, तर ज्ञान र शक्तिबिनाको कामनाले आत्मालाई माथि उठाउन सक्दैन। आत्मालाई सहयोग गर्ने कुरा हो: आफू कहाँबाट आएको हो भन्ने ज्ञान, परमात्माको सम्झना, र त्यो सम्झनाबाट बग्ने शक्ति। आत्मालाई शुभकामना मात्र होइन, त्यो आत्मा स्वतन्त्र हुने उपाय पनि पठाउनुहोस्। त्यसलाई परमधामतिर पठाउनुहोस्। त्यसलाई परम शान्तितिर पठाउनुहोस्।

"परम शान्ति की वाइब्रेशन फैलाओ — तो पितृ हो या कोई भी आत्मा, सबको परम शान्ति मिलेगी।"

"अर्थ: परम शान्तिको कम्पन फैलाउनुहोस् — अनि पितृ होस् वा अरू कुनै पनि आत्मा, सबैले परम शान्ति पाउनेछन्।"

— बापूजी

अध्याय

१३

जब पितृहरू मोहमा बाँधिइरहन्छन्

सबै दिवंगत आत्मा अगाडि बढिसकेका छैनन् ।

सबै दिवंगत आत्मा अगाडि बढिसकेका छैनन्। धेरै आत्मा मोहले बाँधिइरहन्छन् — आफूले बनाएको घरसँग, आफूले प्रेम गरेका मानिसहरूसँग, आफूले छोड्न नसकेको सम्पत्तिसँग। यस्तो आत्मा घरमै बसिरहन्छ, कहिलेकाहीं परिवारका धेरै पुस्तासम्म — आफूलाई खुवाइयोस् भनेर माग्दै, आफ्नो हेरचाह गरियोस् भनेर माग्दै, आफूलाई सम्झियोस् भनेर माग्दै। त्यसका इच्छाहरू पूरा नहुँदा, त्यसले परिवारलाई दुःख दिन सक्छ।

कुनै पितृ किन दुःख दिने बन्छ? बापूजी बुझाउनुहुन्छ — घरमा बसेको आत्माले पहिलेको संस्कार (छाप) — स्वभाव र बानी — बोकेको हुन्छ। अहिले बस्ने परिवारको संस्कार फरक छ, मूल्य–मान्यता फरक छन्, बाँच्ने तरिका फरक छ। पुरानो आत्माले घरमा हुने सबै कुरा देख्छ, र तीमध्ये धेरै कुरा त्यसलाई मन पर्दैन। त्यसको बानी बितेको समयको हो; घरपरिवार अहिलेको समयको हो। जहाँ यी दुई जुध्छन्, त्यहाँ आत्मा दुःखी हुन्छ र आफ्ना मागहरूमा जोड दिन्छ। "मैले भनेजस्तो गरेर बस," त्यो जिद्दी गर्छ — घरमा कसैले त्यसलाई देख्नसम्म नसके पनि।

धेरै घरमा हुने खैलाबैला वा अशान्तिपछाडिको मौन सत्य यही हो। पहिलेको समयको कुनै पितृ, जसको रेकर्ड र अपेक्षा अहिलेको परिवारसँग अब मेल खाँदैनन्, मोहमा बाँधिइरहन्छ र जान सक्दैन। यो दुष्टता होइन। यो समयले पछाडि छोडेको आत्मा हो, जुन आफूलाई छोडेर अगाडि बढिसकेको संसारलाई अझै समातिराख्न खोजिरहेको छ।

अध्याय

१४

मृतकका मागहरू

मोहमा बाँधिएको आत्माको भोकको पिँध नै हुँदैन — एकपटक पूरा गरियो भने, दोस्रो माग आउँछ, अनि तेस्रो, कहिल्यै अन्त्य नहुने गरी।

मोहमा बाँधिएका आत्माहरूले गर्ने केही माग गाह्रा वा मन खल्बल्याउने हुन सक्छन्। बापूजीले लामो समयसम्म देख्नुभएका कुराअनुसार, आफ्नै बलियो इच्छा र मोहका कारण आत्मा भौंतारिने भूत बन्छ। मृत्युपछि ती इच्छाहरू प्रायः बाँकी रहन्छन्। त्यसैले त्यो भूतले झन्–झन् धेरै कुरा मागिरहन सक्छ — वर्षौंवर्ष, महिनौंमहिना — कहिल्यै सन्तुष्ट नभई।

कहिलेकाहीं घरलाई समातेर बसेको आत्मा त्यो परिवारकै पृष्ठभूमिको पनि हुँदैन। फरक परम्परा वा फरक कर्मको इतिहास भएको आत्माले कुनै घरमा पसेपछि परिवारले कहिल्यै चढाउन नसक्ने कुराहरू माग्न सक्छ — जस्तै मासु, रक्सी, र त्यो घरको परम्परासँग मेल नखाने अरू कुराहरू। अनि माग पूरा नभएसम्म त्यो आत्मा जाँदैन; त्यो बसेर घरपरिवारलाई दुःख दिन्छ, किनकि त्यो एक्लै आउँदैन, आफ्नो भोक पनि साथमै लिएर आउँछ।

बापूजी यहाँ दृढ भएर सुझाव दिनुहुन्छ — यस्ता माग कहिल्यै पूरा गर्नु हुँदैन। मोहमा बाँधिएको आत्माको भोकको पिँध नै हुँदैन — एकपटक पूरा गरियो भने, दोस्रो माग आउँछ, अनि तेस्रो, कहिल्यै अन्त्य नहुने गरी। आत्माले लालसा गरेको कुरा दिनु सबैभन्दा राम्रो उपाय होइन; यसले केवल मोह झन् गहिरो बनाउँछ, र आत्मालाई त्यसको बन्धनमा

झन् पक्का गरी बाँध्छ। यी कहिल्यै नसकिने लालसाहरू आफैंमा मुक्त नभएको आत्माको चिह्न हुन् — अझै सांसारिक इच्छामा फसेको आत्माको।

कुनै पनि भौतिक चढावाले मोहमा बाँधिएको आत्मालाई सधैंका लागि सन्तुष्ट पार्न सक्दैन, किनकि त्यसलाई साँच्चै चाहिने कुरा आध्यात्मिक रूपमा माथि उठ्नु र मुक्ति हो। साँचो सहयोग आध्यात्मिक शुद्धिबाट, परम शान्तिबाट, र त्यसका इच्छाहरूलाई लगातार खुवाइरहनुको सट्टा आत्मालाई माथिल्ला लोकहरूतिर डोऱ्याउनाबाट आउँछ।

अध्याय

१५

लोकहरू हुँदै आत्माको यात्रा

धेरैजसो आत्माहरू मोहको भारले थिचिएर एउटा लोक पनि माथि उठ्न सक्दैनन्।

पितृहरू कहाँ छन् र उनीहरू कहाँ जानुपर्छ भनेर बुझ्न, बापूजी लोकहरू हुँदै आत्माको यात्रा क्रमैसँग देखाउनुहुन्छ — ती लोकहरू, जुन हाम्रो सौरमण्डलभित्र सृष्टिका तहहरू हुन्। मृत्युपछि आत्मा कहाँ जान्छ, त्यो त्यसको शक्ति र त्यसको रेकर्डमा पूरै भर पर्छ।

पृथ्वी, अर्थात् भूलोकबाट आत्मा अर्को लोक, भुवर्लोकसम्म उठ्न सक्छ, अनि स्वर्गलोक, अर्थात् स्वर्गसम्म। तर कुनै पनि आत्मा सोझै स्वर्ग जाँदैन; त्यो पहिले दोस्रो लोक हुँदै जानुपर्छ, जहाँ महान् ऋषिहरूले आत्माहरूलाई अगाडि बढ्न सहयोग गर्छन्। निकै दुर्लभ आत्मा मात्र — जसले पूरै शुद्ध र सन्तजस्तो जीवन बाँच्यो, सबैलाई सुख दियो र कसैलाई दुःख दिएन — सोझै माथि जान्छ। धेरैजसो आत्माहरू मोहको भारले थिचिएर एउटा लोक पनि माथि उठ्न सक्दैनन्।

स्वर्गलोकभन्दा माथि महर्लोक छ, त्यसपछि जनलोक, तपलोक र सत्यलोक — जुन ब्रह्मापुरी, अर्थात् ब्रह्माको धाम हो। यहाँसम्म मोहले आत्मालाई फेरि पृथ्वीमा तान्न सक्छ। ब्रह्मापुरीभन्दा माथि विष्णुपुरी वा वैकुण्ठ, अर्थात् विष्णुको धाम छ, जहाँ आत्माले असीम आनन्द अनुभव गर्छ र पृथ्वीमा फर्कन चाहँदैन। तर आनन्द शान्ति होइन। वैकुण्ठभन्दा पर

शिवपुरी, अर्थात् शिव र शक्तिको धाम छ, जहाँ आत्माले गहिरो शान्ति पाउँछ। अनि त्योभन्दा पनि पर परमधाम — सबैभन्दा माथिल्लो धाम — छ, जहाँ आत्माले परम शान्ति पाउँछ र निराकार प्रकाशमा विलीन हुन्छ। यही अन्तिम विलय मुक्ति हो; त्यही अवस्थामा टिकेर बाँच्नु जीवन मुक्ति हो।

यीमध्ये एउटा खुड्किलो मात्र माथि उठ्न पनि आत्मालाई तपस्या, शुद्धता र ठूलो आत्मिक शक्ति चाहिन्छ। आध्यात्मिक ज्ञानबिनाको आत्मा माथि उठ्न सक्दैन; बरु त्यो तल्ला चक्रहरूमा खस्न सक्छ, र ८४ लाख योनिमा, अर्थात् जीवनका तल्ला रूपहरू — जीव-जन्तु, पशु, कीरा आदिमा — भौंतारिन सक्छ। त्यसैले प्रयास अहिल्यै सुरु गर्नुपर्छ — प्रयास गर्न सकिने मानव शरीर अझै हुँदै।

अध्याय

१६

मानव जन्मको दुर्लभ उपहार

मानव जन्म पूरै यात्राको संगम हो।

मानव जन्म कति अनमोल छ भन्ने कुरामा बापूजी धेरैपटक बोल्नुहुन्छ। ८४ लाख योनिमा भौंतारिएपछि बल्ल मानव शरीर पाउने आत्माले देवताहरूको जन्मभन्दा पनि दुर्लभ कुरा पाएको हुन्छ। देवताहरूले पनि एक दिन मानव रूप लिनैपर्छ, किनकि जब आत्माले आफ्नो स्वर्गीय सुखको भण्डार सिध्याउँछ, त्यसको शक्ति घट्छ र त्यो मानव शरीरमा ओर्लन्छ। मानव जन्म पूरै यात्राको संगम हो।

मानव जन्म असाध्यै दुर्लभ छ। बापूजी बुझाउनुहुन्छ — अनगिन्ती आत्माहरू मानव शरीर लिने मौका पर्खिरहेका छन्, तर तीमध्ये थोरैले मात्र त्यो मौका पाउँछन्। मानव जन्म खोजिरहेका आत्माहरूको संख्या पाउन सकिने मानव जन्मको संख्याभन्दा धेरै ठूलो छ।

यही कारणले मानव जीवन कहिल्यै खेर फाल्नु हुँदैन। यो आफ्नो आध्यात्मिक प्रगतिका लागि मात्र होइन, आफ्ना पितृहरूलाई सहयोग गर्न र माथि उठाउनका लागि पनि एउटा अनमोल मौका हो। शरीर नभएको आत्माको आध्यात्मिक प्रयास गर्ने क्षमता सीमित हुन्छ, तर मानव शरीरमा रहेको आत्माले होसका साथ काम गर्न, सेवा गर्न, कर्म शुद्ध गर्न र मुक्तितर्फ अगाडि बढ्न सक्छ। त्यसैले जीवित मानिसहरूको जिम्मेवारी आफूभन्दा पर पुग्छ — उनीहरूले आफ्नो आध्यात्मिक यात्रा र दिवंगत आत्माहरूको भलो दुवैलाई मनमा राखेर यो दुर्लभ मानव जन्मलाई बुद्धिमानीसाथ प्रयोग गर्नुपर्छ।

"यह मनुष्य जन्म देवताओं को भी दुर्लभ है।"

"अर्थ: यो मानव जन्म देवताहरूका लागि पनि दुर्लभ छ — यसलाई खेर नफाल्नुहोस्।"

— बापूजी

अध्याय

१७

मृत्यु अन्त्य होइन

शरीर मर्छ, तर आत्मा मर्दैन ।

शरीर मर्छ, तर आत्मा मर्दैन। बापूजी सोझै भन्नुहुन्छ: आत्मा शाश्वत, अविनाशी र अमर छ। हामी मानव जीवनलाई शरीरका वर्षहरू मात्र भन्दैनौं; शरीर सकिएपछि पनि आत्माको यात्रा जारी रहन्छ। आत्मा एउटा चेतन ऊर्जा हो, र आफ्नो कर्मको रेकर्डअनुसार त्यो जन्म–मृत्युको चक्रमा घरि–घरि घुमिरहन्छ।

मृत्युमा पाँच तत्त्वको स्थूल शरीर फेरि तत्त्वहरूमै फर्कन्छ — तीमध्ये दुई, जल र पृथ्वी, झरेर छुट्छन् — र आत्मा आकाश, वायु र अग्नि — यी तीन तत्त्वले बनेको सूक्ष्म शरीरमा निस्केर जान्छ। त्यो अब कहाँ जान्छ भन्ने कुरा त्यसको शरीर छोड्ने बेलाको चेतना र मृत्युको बेलाको अन्तिम विचारमा भर पर्छ। घर, शरीर र शरीरका नाताहरूप्रतिको मोहले भरिएको आत्मा घरभित्रै रहन्छ। त्यसले आफूलाई खुवाइयोस् र आफ्नो हेरचाह गरियोस् भनेर माग्छ; वास्ता नगरिए, घरपरिवारलाई दुःख दिन्छ; र यसरी त्यो जान नसकेर धेरै पुस्तासम्म बसिरहन सक्छ।

"तपाईंका पितृहरू घरमै बसेका छन्" भन्ने भनाइपछाडिको वास्तविकता यही हो। उनीहरू त्यहाँ बसेका छन्, किनकि मृत्युको बेला मोहले उनीहरूलाई समात्यो, र कसरी जाने भनेर कुनै कुराले पनि उनीहरूलाई अहिलेसम्म सिकाएको छैन। मृत्युले उनीहरूको यात्रा सकाएन; त्यसले यात्राको रूप मात्र बदल्यो। अनि यात्रा जारी रहने भएकाले, त्यसलाई अझै सहयोग गर्न सकिन्छ — आत्मालाई अहिले पनि अझै अगाडि डोऱ्याउन सकिन्छ।

अध्याय

१८

शोक नगर्नुहोस्, नडराउनुहोस्

दिवंगतको परिवारलाई दुई स्वाभाविक भावनाले पिरोल्छन्: शोक र डर।

दिवंगतको परिवारलाई दुई स्वाभाविक भावनाले पिरोल्छन्: शोक र डर। बापूजी दुवैलाई कोमलतासाथ सच्याउनुहुन्छ। शरीर छोडेको आत्मा आफ्नो मोहका कारण र आध्यात्मिक ज्ञान नभएकाले धेरै दिन, कहिलेकाहीं त्योभन्दा धेरै लामो समयसम्म, घरनजिकै रहन्छ। जब परिवार दिवंगतका लागि घरि–घरि धेरै रुन्छ, दिवंगत आत्माले त्यो पीडा थाहा पाउँछ र दुःख भोग्छ। अति धेरै शोकले दिवंगत आत्मालाई सोझै पीडा दिन्छ र त्यसलाई फेरि घरतिर तान्छ। थोरै समय, मनदेखि शोक गर्नुहोस्, बापूजी भन्नुहुन्छ, अनि मनलाई आत्माको भलो चिताउनेतिर मोड्नुहोस् — त्यसको अगाडिको यात्राका लागि प्रार्थना गर्दै। परिवारले गर्न सक्ने सबैभन्दा ठूलो सेवा यही हो।

डराउनु पनि पर्दैन। मृतकले जीवित मानिसलाई अशान्त पार्नैपर्छ भन्ने छैन। अशान्त आत्माका लागि ठीक उपाय आत्तिनु र जबरजस्ती गर्नु कहिल्यै होइन, बरु ज्ञान हो। डराएर उहाँलाई बोलाउने परिवारहरूको कुरा बापूजी सम्झनुहुन्छ — उनीहरू रातमा कुनै भूतले घर अशान्त पार्छ भन्थे। उहाँको सल्लाह सरल थियो: बापूजीले करिब दुई दशकभरि बाँड्नुभएको आध्यात्मिक ज्ञान बजाउन सुरु गर्नुहोस्, घरलाई परम शान्तिको कम्पनले

भरिदिनुहोस्। त्यो सुरु भएपछि अशान्ति थामियो — आत्मा या त शान्त भएर सुध्रियो, या, त्यो कम्पन सहन नसक्ने गरी धेरै भारी थियो भने, आफैं छोडेर गयो।

मृत्युपछि गरुड पुराण पढ्ने पुरानो चलनबारे पनि बापूजी स्पष्ट हुनुहुन्छ। आफ्नो समयमा यो आत्माको यात्राबारे गहिरो शिक्षा थियो। तर आज, उहाँ भन्नुहुन्छ, यो अहिलेको समयका लागि पुरानो भइसकेको छ, र यसमा भएका दुःखका विस्तृत वर्णनहरू सुन्दा मात्र पनि, सहयोग हुनुको सट्टा, प्रायः शोकमा रहेको आत्मा झन् दुःखी हुन्छ। अहिले सहयोग गर्ने कुरा आत्माको साँचो ज्ञान हो — आत्मा शरीर होइन, त्यो शाश्वत छ, र माथि जाने बाटो छ भन्ने बुझाइ। त्यो शिक्षा घरमा बजाउनुहोस् र आत्मासँग प्रेमपूर्वक सोझै बोल्नुहोस्: अगाडि बढ्नुहोस्, माथिल्ला लोकहरूमा उठ्नुहोस्, परमात्मालाई सम्झनुहोस्।

> "तुम जब उसको याद करके रोओगे, तो वो आत्मा दुखी हो जाएगी।"
>
> *"अर्थ: जब तपाईं दिवंगतलाई सम्झेर रुनुहुन्छ, त्यो आत्मा आफैं पनि दुःखले भरिन्छ।"*
>
> — बापूजी

अध्याय

१६

हामी दिवंगतलाई किन जान दिन्छौं

दिवंगतसँगको हाम्रो कर्मको नाता साँचो हो, तर त्यो नाता टुंग्याउने उपाय भनेको त्यो नातालाई छोडिदिनु हो — आत्मालाई थिचेर राख्नुको सट्टा अगाडि बढ्न दिनु हो।

बापूजीका सबैभन्दा कोमल शिक्षाहरूमध्ये एउटा मृतकका फोटोहरूबारे छ। मानिसहरू सोध्छन् — दिवंगत प्रियजनको फोटो हामीले घरमा किन राख्नु हुँदैन? किनकि, बापूजी बुझाउनुहुन्छ, फोटो आत्मालाई बाँध्ने धागो बन्छ। हरेकपटक परिवारले त्यसलाई हेर्दा, केही चढाउँदा र सम्झँदा, आत्मा फेरि घरतिर तानिन्छ र जान सक्दैन। त्यो तपाईंसँगै रहन्छ, र त्यसको यात्रा अगाडि बढ्न सक्दैन।

छ महिना, सायद एक वर्षसम्म परिवार शोकमा हुन्छ, र आत्मा पनि एउटा अवस्थाबाट अर्को अवस्थातिर सर्दै हुन्छ; यो समयमा सम्झना स्वाभाविक हो। तर यसपछि बापूजी कोमलतासाथ सल्लाह दिनुहुन्छ: फोटो हटाएर राख्नुहोस्। प्रेम सकिएकाले होइन, बरु अब प्रेमले अर्कै रूप लिनुपर्ने भएकाले। उहाँ दुःखका साथ अर्को खतरा पनि औंल्याउनुहुन्छ: केही परिवारमा, विशेष गरी संयुक्त परिवारमा, पितृहरूको पूजा–स्थल दशकौंसम्म राखिन्छ; हरेक पुस्ताले त्यसमा आफ्नै फोटो र आफ्नै मोह थप्दै जान्छ, र अन्त्यमा सबैको मिलेर बनेको तानले धेरै आत्माहरूलाई घरसँग बाँधेर राख्छ। अनि जुन आत्माको फोटोलाई लगातार सम्मान गरिन्छ, त्यसले चढावाको आशा गर्न थाल्छ; पछि परिवारले त्यो रोक्यो

भने, आत्मा अशान्त हुन्छ र बच्चाहरूमध्ये कुनै एकमार्फत आफ्ना मागहरूमा जोड दिन सक्छ।

बापूजी हामीलाई मृत्युलाई जस्तो छ त्यस्तै हेर्न आग्रह गर्नुहुन्छ — एउटा नाटक, ठूलो नाटकको एउटा दृश्य। हरेक आत्मा मञ्चमा आउँछ, आफ्नो भूमिका खेल्छ, र भूमिका सकिएपछि नाटक अगाडि बढ्न सकोस् भनेर त्यो मञ्चबाट बाहिर जानैपर्छ। दिवंगतसँगको हाम्रो कर्मको नाता साँचो हो, तर त्यो नाता टुंग्याउने उपाय भनेको त्यो नातालाई छोडिदिनु हो — आत्मालाई थिचेर राख्नुको सट्टा अगाडि बढ्न दिनु हो। दिवंगत आत्मा कहाँ गयो वा त्यो के चाहन्छ भनेर हामीले कहिल्यै नरोकी सोधिरहनु पर्दैन; यस्ता प्रश्नले केवल मोह झन् गहिरो बनाउँछन्। अझ बुद्धिमानीको बाटो भनेको आत्मालाई ज्ञान दिनु, त्यसको भलो चिताउनु, र आफ्नै यात्रातिर लाग्नु हो — आत्माको नाता फोटोमा भर पर्दैन भन्ने भरोसा राखेर।

अध्याय

२०

फराकिलो दृष्टि: सबै आत्मा, एउटै परिवर्तन

बापूजी भन्नुहुन्छ, यो ज्ञान मृतकका लागि मात्र होइन, र आफ्नै पितृहरूका लागि मात्र पनि होइन।

बापूजी भन्नुहुन्छ, यो ज्ञान मृतकका लागि मात्र होइन, र आफ्नै पितृहरूका लागि मात्र पनि होइन। दाजुभाइ, दिदीबहिनी, आमाबुबा र हामीलाई प्रेम गर्ने सबैलाई पनि यो आध्यात्मिक बाटोमा डोऱ्याउनुपर्छ, किनकि जीवनको अन्तिम लक्ष्य हरेक आत्माका लागि एउटै हो। आत्माले शरीरभन्दा पर, सांसारिक नाताहरूभन्दा पर, र मृत्युपछि पनि रहिरहने मोहभन्दा पर हेर्न सिक्नुपर्छ।

त्यसैले लक्ष्य आफ्नै पितृहरूलाई मात्र सहयोग गर्नु होइन, सबै आत्माहरूलाई सहयोग गर्नु हो। तपाईं जोसँग नाता महसुस गर्नुहुन्छ — कुनै आफन्त, वा दिवंगत साथी नै किन नहोस् — उनलाई पनि तपाईंको प्रेमपूर्ण संकल्पमा समेट्न र यो ज्ञान दिन सकिन्छ। अनि तपाईंले परम शान्तिको कम्पन फैलाउँदै जाँदा, त्यो तपाईंको घरका पितृहरूसम्म मात्र होइन, नजिकै रहेका सबै किसिमका आत्माहरूसम्म पुग्छ। पूरै वातावरण बदलिन थाल्छ।

यहीँ पितृहरूको परिवर्तन विश्व परिवर्तनसँग मिल्छ। बापूजी सिकाउनुहुन्छ — पूरै बेहद, अर्थात् अनन्त सृष्टि, पूरै मल्टिभर्स, एउटा ठूलो परिवर्तनतर्फ अगाडि बढिरहेको छ —

मृत्युलोकलाई शाश्वत, दिव्य संसारका रूपमा फेरि बनाइँदै छ। आध्यात्मिक ज्ञानले पितृहरूलाई सहयोग गर्नु पनि यो सृष्टिलाई सहयोग गर्नुको एउटा भाग हो। बेहदका आत्माहरू (अनन्त सृष्टिका उच्च तहका आत्माहरू) को साँचो कर्तव्य आफ्नो वरिपरिका सबैका लागि शान्ति र शक्तिको स्रोत बन्नु हो। बालबालिकालाई आफ्ना पितृहरूको सम्मान डरले होइन, साँचो आध्यात्मिक ज्ञानले गर्न सिकाउनुहोस्। किनकि हामीले पितृहरूका लागि गर्न सक्ने सबैभन्दा ठूलो सेवा यही हो: उनीहरूलाई आफ्नै आत्माको पहिचानतिर, परमात्माको सम्झनातिर, र हरेक आत्माको नियति रहेको मुक्तितिर डोऱ्याउनु।

> "न हद से परे हो जाओ, न देह और देह के संबंधों से परे हो जाओ।"
>
> *"अर्थ: सबै सीमाभन्दा पर उठ्नुहोस् — शरीरभन्दा पर, र शरीरका नाताहरूभन्दा पर।"*
>
> — बापूजी

भिडियो स्रोत

बापूजी दशरथभाई पटेलका मूल प्रवचनहरू

यस पुस्तकमा दिइएका शिक्षाहरू सोझै बापूजी दशरथभाई पटेलले बोल्नुभएका प्रवचनहरूबाट लिइएका हुन्। यो पुस्तक जुन भिडियो प्रवचनहरूमा आधारित छ, ती प्रवचनहरू पूरै आधिकारिक युट्युब च्यानलमा निःशुल्क उपलब्ध छन्।

अझ गहिरो र सोझो बुझाइका लागि मूल प्रवचनहरू हेर्न पाठकहरूलाई हार्दिक अनुरोध गरिन्छ। बापूजीको आफ्नै आवाज सुन्दा एउटा यस्तो कम्पन पाइन्छ, जुन कुनै पनि लेखिएको शब्दले पूरै दिन सक्दैन। पुस्तक र भिडियो सँगै लिँदा सबैभन्दा राम्रो हुन्छ — शान्त भएर मनन गर्न पुस्तक, जीवन्त रूपमा सोझै पाउन भिडियो।

बापूजीको आधिकारिक युट्युब च्यानल
youtube.com/@bapujidashrathbhaipatel

बापूजीका अनमोल वचनहरू

यस पुस्तकभरिबाट बटुलिएका बापूजीका वचनहरू — उहाँले बोल्नुभएकै भाषामा, र तिनको अर्थ नेपालीमा।

❝

"ज्ञानी आत्माओं को तो ज्ञान चाहिए।"

"अर्थ: ज्ञानी आत्माले ज्ञानबाहेक अरू केही माग्दैन।"

— बापूजी

❝

"भक्ति माना घोर अंधेरा, ज्ञान माना प्रकाश।"

"अर्थ: भक्ति, आफैंमा मात्र, घोर अँध्यारो हो; ज्ञान त्यो प्रकाश हो, जसबाट आत्माले बल्ल देख्न पाउँछ।"

— बापूजी

❝

"पहले ख़ुद को जानो, तो बाद में ख़ुदा को जानोगे।"

"अर्थ: पहिले आफूलाई चिन्नुहोस्; त्यसपछि मात्र तपाईंले ईश्वरलाई चिन्नुहुनेछ।"

— बापूजी

❝

"स्थूल की कोई चीज़ नहीं चाहिए — आत्मा को पावर चाहिए।"

"अर्थ: आत्मालाई कुनै भौतिक वस्तु चाहिँदैन; आत्मालाई चाहिने कुरा शक्ति हो।"

— बापूजी

"घर में लाइट हाउस बनेगा, तो दुनिया भर की आत्मा मुक्ति के लिए आएगी।"

"अर्थ: जब घर लाइट हाउस बन्छ, संसारभरिका आत्माहरू मुक्तिका लागि त्यहाँ आउनेछन्।"

— बापूजी

"परम शान्ति की वाइब्रेशन फैलाओ — तो पितृ हो या कोई भी आत्मा, सबको परम शान्ति मिलेगी।"

"अर्थ: परम शान्तिको कम्पन फैलाउनुहोस् — अनि पितृ होस् वा अरू कुनै पनि आत्मा, सबैले परम शान्ति पाउनेछन्।"

— बापूजी

"यह मनुष्य जन्म देवताओं को भी दुर्लभ है।"

"अर्थ: यो मानव जन्म देवताहरूका लागि पनि दुर्लभ छ — यसलाई खेर नफाल्नुहोस्।"

— बापूजी

"तुम जब उसको याद करके रोओगे, तो वो आत्मा दुखी हो जाएगी।"

"अर्थ: जब तपाईं दिवंगतलाई सम्झेर रुनुहुन्छ, त्यो आत्मा आफैं पनि दुःखले भरिन्छ।"

— बापूजी

"न हद से परे हो जाओ, न देह और देह के संबंधों से परे हो जाओ।"

"अर्थ: सबै सीमाभन्दा पर उठ्नुहोस् — शरीरभन्दा पर, र शरीरका नाताहरूभन्दा पर।"

— बापूजी

"ज्ञान से सब कुछ जानो, ज्ञान से छूट जाओ।"

"अर्थ: ज्ञानबाट सबै कुरा जान्नुहोस्; ज्ञानबाटै मुक्त हुनुहोस्।"

— बापूजी

शब्दावली

यस पुस्तकमा प्रयोग भएका आध्यात्मिक शब्दहरू, नयाँ पाठकका लागि सरल भाषामा बुझाइएका।

१. **आत्मा** (Aatma)

चेतन, जीवित ऊर्जाको एउटा बिन्दु। शरीर र मनभन्दा अलग, साँचो आफू।

२. **आत्म स्वरूप** (Aatma Swaroop)

आत्मा भएर टिकिरहने अवस्था — शरीर भएर होइन, प्रकाशको बिन्दु भएर आफ्नो साँचो रूपमा स्थिर रहनु।

३. **आत्म दर्शन** (Aatma Darshan)

आत्माको भित्री दर्शन वा अनुभूति; आफूलाई आत्माका रूपमा देख्नु।

४. **सर्वशक्तिमान** (Almighty Authority)

सबै आत्माहरूको परम पिता; परम प्रकाशको निराकार स्रोत, जो परमधाममा बस्नुहुन्छ।

५. **भक्ति मार्ग** (Bhakti Marg)

आफूले मान्ने देवतातर्फ गरिने पूजा, चढावा, व्रत, जप र विधिको बाटो।

६. **बेहद** (Behad)

असीम, सीमा नभएको। नापिएका सबै संसारभन्दा परको अनन्त सृष्टि।

७. **भूलोक** (Bhulok)

पृथ्वीको लोक; सौरमण्डलभित्रको सबैभन्दा तल्लो आयाम।

८. **भुवर्लोक** (Bhuvarlok)

दोस्रो लोक, पृथ्वीभन्दा ठिक माथि, जहाँ धेरै दिवंगत आत्माहरू पृथ्वीका अवस्थाहरूमा अझै मोह राखेर बस्छन्।

९. **ब्रह्मापुरी / सत्यलोक** (Brahmapuri / Satyalok)

सातौं लोक, ब्रह्माको धाम; मोह बाँकी रह्यो भने आत्मा अझै पनि फेरि तल झर्न सक्ने सबैभन्दा माथिल्लो तह।

१०. **देवता** (Devata)

प्रकाशका लोकहरूमा बस्ने उच्च गुणको आत्मा, जसको शक्ति घट्दा त्यो अझै पनि मानव रूपमा झर्न सक्छ।

११. **गरुड पुराण** (Garuda Puran)

मृत्युपछिको आत्माको यात्रा वर्णन गर्ने एउटा परम्परागत हिन्दू ग्रन्थ, मृत्युपछिका दिनहरूमा प्रायः पढिने।

१२. **ज्ञान** (Gyan)

आध्यात्मिक ज्ञान — आत्मा, परमात्मा र सृष्टिको साँचो बुझाइ।

१३. **ज्ञान मार्ग** (Gyan Marg)

त्यो बाटो, जसमा आत्माले आफ्नो गन्तव्य नचिनेसम्म परम ज्ञानबारे घोत्लिरहन्छ।

१४. **जीवन मुक्ति** (Jeevan Mukti)

जीवित छँदैको मुक्ति; शरीरमै रहँदा सबै कर्म बन्धनबाट स्वतन्त्र भएको अनुभव।

१५. **कर्म** (Karma)

गरेको काम र त्यसको फलको नियम, जसअनुसार आत्मा जन्म–मृत्युको चक्रमा यात्रा गर्छ।

१६. **कारण शरीर** (Karan Sharir)

सबैभन्दा सूक्ष्म शरीर, जसमा आत्माको कर्मको रेकर्ड जम्मा हुन्छ।

१७. **लोक** (Loka)

सृष्टिको एउटा तह वा आयाम। लोकहरू भूलोक (पृथ्वी) बाट क्रमैसँग परमधामतिर माथि उठ्दै जान्छन्।

१८. **महर्लोक, जनलोक, तपलोक** (Maharlok, Janlok, Taplok)

पृथ्वीभन्दा माथिका चौथो, पाँचौं र छैटौं लोकहरू, जहाँ साधारण मोहभन्दा पर पुगेका ऋषिहरू र उच्च गुणका आत्माहरूको बास छ।

१९. **मुक्ति** (Mukti)

परम प्रकाशमा आत्माको अन्तिम विलय, जहाँ त्यो छुट्टै अस्तित्वका रूपमा रहँदैन।

२०. **नर्मदा** (Narmada)

गुजरातको एउटा पवित्र नदी, जहाँ पितृहरूको मुक्तिका लागि परम्परागत विधिहरू गरिन्छन्।

२१. **ओझा** (Ojha)

लोक–चलनमा भूत झार्ने वा भगाउने परम्परागत मानिस।

२२. **परमधाम** (Paramdham)

सृष्टिको सबैभन्दा माथिल्लो, निराकार आयाम, जहाँ परमात्मा बस्नुहुन्छ र आत्माले परम शान्ति पाउँछ।

२३. **परम शान्ति** (Paramshanti)

आत्माको मूल, स्वाभाविक अवस्था। आत्माले सधैं परम शान्ति खोज्छ, किनकि त्यही त्यसको साँचो स्वभाव हो।

२४. **परार्ध** (Parardh)

ब्रह्माको आयुको आधा। पहिलो परार्ध पूरा भइसकेको छ; हामी दोस्रो परार्धभित्र छौं।

२५. **पिण्डदान** (Pind Dan)

दिवंगत पितृ आत्माहरूलाई दिइने एउटा परम्परागत चढावा, प्रायः चामलका पिण्ड।

२६. **पितृ** (Pitru)

आफ्नो परिवारका दिवंगत आत्माहरू — बुबा, हजुरबुबा र हजुरआमा, मावली हजुरबुबा र हजुरआमा, दाजुभाइ, दिदीबहिनी र शरीर छोडिसकेका नाता पर्ने अरू आत्माहरू।

२७. **पितृ दोष** (Pitru Dosh)

परम्परागत मान्यतामा, शान्ति नपाएका पितृ आत्माहरूले परिवारलाई दिने कष्ट वा अशान्ति।

२८. **पितृलोक** (Pitru Lok)

परम्परामा दिवंगत पुर्खाहरूको धाम भनिने लोक।

२९. **पितृ ऋण** (Pitru Rin)

आफ्ना पितृहरूलाई तिर्नुपर्ने ऋण; सेवा र वंश अगाडि बढाएर यो ऋण तिरिन्छ भन्ने परम्परागत मान्यता छ।

३०. **पितृ तर्पण** (Pitru Tarpan)

पितृ आत्माहरूलाई पानी र सम्झनाको चढावा दिने विधि।

३१. **पुराण** (Puranas)

कथामार्फत पुरानो ज्ञान र सृष्टिको इतिहास बताउने हिन्दू ग्रन्थहरू।

३२. **रा (आभा)** (Ra, Aura)

आत्माको वरिपरि रहने प्रकाशको घेरा, जुन ध्यान र शक्ति जम्मा गर्दै जाँदा बलियो हुन्छ।

३३. **संकल्प** (Sankalp)

आत्माले जन्माउने शुद्ध अठोट वा विचार; त्यो दृढ निश्चय, जसबाट आत्माले काम गर्छ र अरूसम्म पुग्छ।

३४. **संस्कार** (Sanskar)

आत्माको स्वभाव र बानी, जुन त्यसको कारण शरीरमा रेकर्ड हुन्छ।

३५. **श्राद्ध** (Shraddh)

पितृहरूको सम्मान गर्ने विधिहरूको परम्परागत व्यवस्था, जुन निश्चित समयमा गरिन्छ र जसको उद्देश्य दिवंगत पितृ आत्माहरूलाई सहयोग गर्नु हो।

३६. **शिवपुरी** (Shivpuri)

वैकुण्ठभन्दा माथिको लोक, शिव र शक्तिको धाम, जहाँ आत्माको अनुभवमा आनन्दको ठाउँ गहिरो शान्तिले लिन्छ।

३७. **स्थूल शरीर** (Sthool Sharir)

सबै पाँच तत्त्वले बनेको भौतिक शरीर, जुन मृत्युमा फेरि तत्त्वहरूमै फर्कन्छ।

३८. **सूक्ष्म जगत** (Subtle World, Sukshm Jagat)

भौतिक पृथ्वीभन्दा ठिक माथि रहेको सूक्ष्म तत्त्वहरूको आयाम, जहाँ धेरैजसो दिवंगत आत्माहरू जान्छन्।

३९. **सूक्ष्म शरीर** (Sukshma Sharir)

आकाश, वायु र अग्नि — यी तीन तत्त्वले बनेको शरीर, जसमा रहेर मृत्युपछि आत्मा यात्रा गर्छ।

४०. **स्वर्गलोक** (Swarglok)

प्रकाशको लोक वा स्वर्ग, जहाँ देवताहरू र उच्च गुणका आत्माहरूको बास छ।

४१. **तमोप्रधान** (Tamopradhan)

अहिलेको अँध्यारो युगमा आत्माको भारी, जड अवस्था, जब त्यसको मूल शक्ति र प्रकाश मधुरो भइसकेको हुन्छ।

४२. **सतोप्रधान** (Satopradhan)

सुरुको उज्यालो युगमा आत्माको शुद्ध, चम्किलो र शक्तिशाली अवस्था।

४३. **तान्त्रिक** (Tantrik)

गुप्त विधि गर्ने मानिस, जसलाई कहिलेकाहीं भूत–प्रेतसँग निपट्न बोलाइन्छ — यो बाटो नलिन बापूजी सल्लाह दिनुहुन्छ।

४४. **तपस्या** (Tapasya)

लगातार गरिने आध्यात्मिक प्रयास र भित्री साधना; त्यो अनुशासन, जसबाट आत्माले माथि उठ्ने शक्ति पाउँछ।

४५. **वैकुण्ठ / विष्णुपुरी** (Vaikunth, Vishnupuri)

विष्णुको धाम, ब्रह्मापुरीभन्दा माथि, जहाँ आत्माले असीम आनन्द अनुभव गर्छ र पृथ्वीमा फर्कँदैन।

४६. **विकार** (Vikar)

आत्मालाई बाँध्ने इन्द्रियका लालसा र आवेगहरू।

४७. **योग** (Yog)

परमात्मासँग आत्माको सम्बन्ध — प्रकाश भएर टिकेको आत्माले निराकार परम पितालाई सम्झनु।

४८. **८४ लाख योनि** (84 Lakh Yonis)

जीवनका अनगिन्ती रूपहरू, जसमा मानव जन्म पाउनुअघि आत्मा लामो यात्रामा भौंतारिन्छ।

आगामी चलचित्र

PARAMSHANTI: ANTIM PARAM SATYA

परमशान्ति — अन्तिम परम सत्य

बापूजी दशरथभाई पटेलबारेको एक आध्यात्मिक चलचित्र

प्रस्तुतकर्ता: विश्व परिवर्तक ईश्वरीय विद्यालय

आध्यात्मिक चलचित्र आउँदैछ

2026

Soon... THE WORLD WILL KNOW

बापूजी दशरथभाई पटेलको दिव्य जीवन, यात्रा र परम सत्यको अनुभूतिमा आधारित एउटा आगामी आध्यात्मिक जीवनी चलचित्र। यस चलचित्रले बापूजीको असाधारण बाटो पछ्याउँछ — मानवजातिको दुःखबारे ईश्वरलाई प्रश्न गर्ने एक युवा आत्मादेखि परम शान्तिको सबैभन्दा ठूलो आध्यात्मिक अनुभूतिसम्म — अन्तिम परम सत्य: अन्तिम, सबैभन्दा ठूलो सत्य।

COMING SOON....

हामीसँग जोडिनुहोस्

बापूजी र परमशान्ति परिवारसँग यो यात्रा जारी राख्नुहोस्। दैनिक लाइभ सत्र, निर्देशनसहित गराइने ध्यान र बापूजीका भिडियो शिक्षाहरू — निःशुल्क र सबैका लागि खुला।

इमेल

anant@paramshanti.org
ankur@paramshanti.org

वेबसाइट

www.paramshanti.org
www.paramshantiblogs.org

युट्युब च्यानल

youtube.com/@BapujiDashrathbhaiPatel
youtube.com/@maakadivyasandesh7661
youtube.com/@spiritualpodcastwithanant
youtube.com/@paramshantimeditation

फेसबुक

facebook.com/discoveryofnewworldcom
facebook.com/bapujidashrathbhaipatel

इन्स्टाग्राम

instagram.com/bapujidashrathbhaipatel
instagram.com/spiritualpodcastwithanant
instagram.com/paramshanti.motivation

X (ट्विटर)

x.com/bapujiofficial
x.com/sakshipatel85
x.com/anant982511

सबै प्रमुख प्लेटफर्ममा उपलब्ध

यो पुस्तक र बापूजी दशरथभाई पटेलका अरू शीर्षकहरू सबै प्रमुख अनलाइन इ–बुक प्लेटफर्म र पुस्तक पसलमा उपलब्ध छन्। पूरा पुस्तकालय र निःशुल्क डाउनलोडका लागि www.paramshantiblogs.org हेर्नुहोस्।

गुगल प्ले स्टोरमा चाँडै आउँदै

हाम्रा परमशान्ति एपहरू चाँडै गुगल प्ले स्टोरमा उपलब्ध हुनेछन्। पर्खनुहोस्।

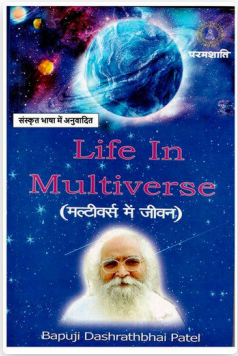
ठेगाना

Vishwa Parivartak Ishwariya Vidhyalay
c/o Paramshanti Bhawan, Chenpur
Near Chenpur Bus Stand, New Ranip Road
Ahmedabad, Gujarat – 382470, India

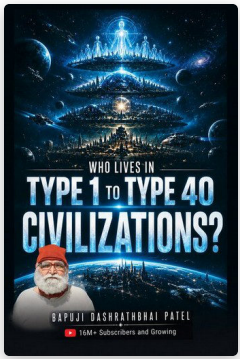
परमशान्ति पुस्तक पुस्तकालय

बापूजी दशरथभाई पटेलका अरू पुस्तकहरू

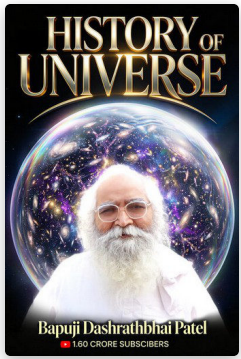
तलका पुस्तकहरू बापूजी दशरथभाई पटेलका दिव्य शिक्षाहरू र बेहद ज्ञानमा आधारित बढ्दै गइरहेको एक आध्यात्मिक ज्ञान शृंखलाको भाग हुन्। हरेक इ–बुक निःशुल्क उपलब्ध छ। Google Play Books, Amazon Kindle र प्रमुख विश्वव्यापी डिजिटल प्लेटफर्ममा उपलब्ध।

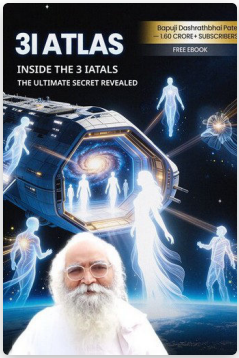
Life in Multiverse

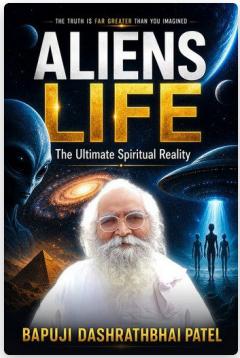
Type 1 to Type 40 Civilizations

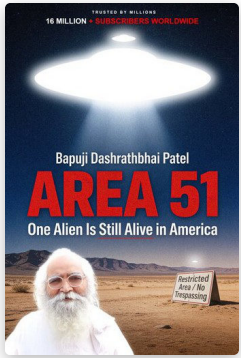
History of Universe

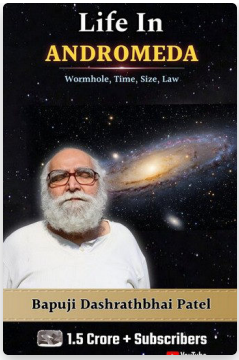
3i Atlas

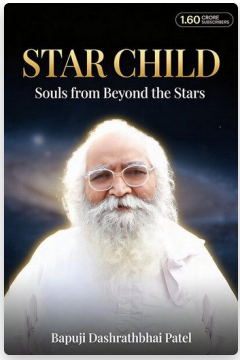
Aliens Life

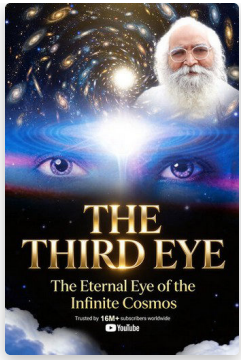
Area 51

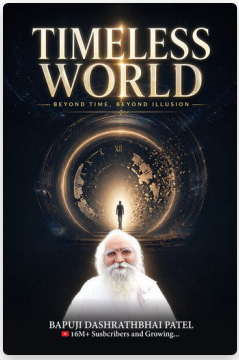
Life in Andromeda

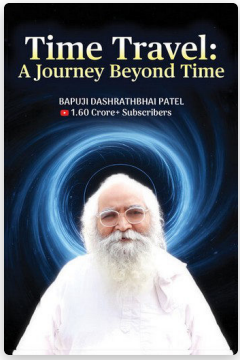
Star Child

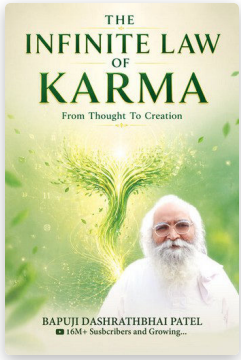
The Third Eye

Timeless World

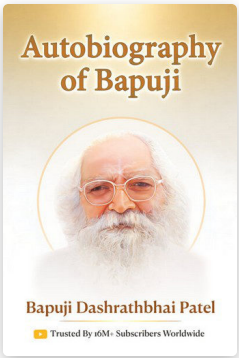

Time Travel

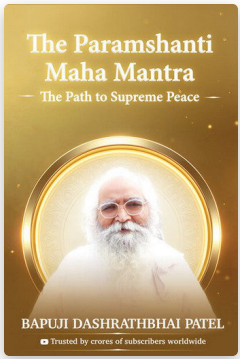

The Infinite Law of Karma

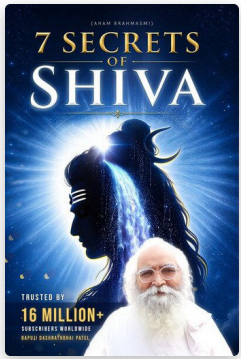
शृंखलाका थप पुस्तकहरू

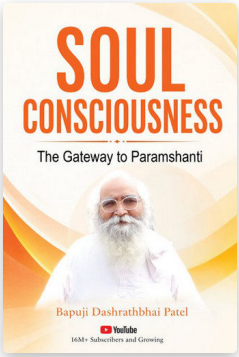
Autobiography of Bapuji

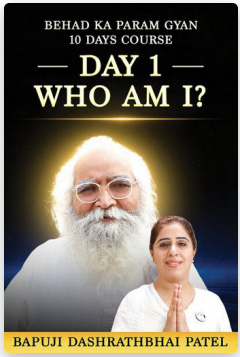
Paramshanti Maha Mantra

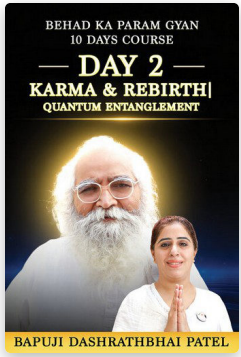
7 Secrets of Shiva

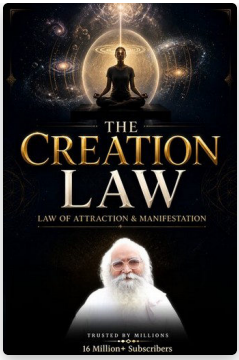
Soul Consciousness

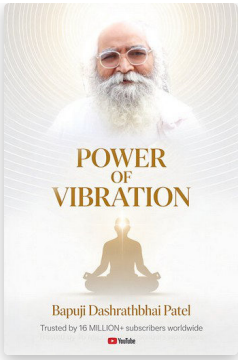
Day 1 — Who Am I?

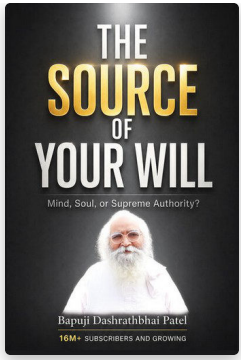
Day 2 — Karma & Rebirth

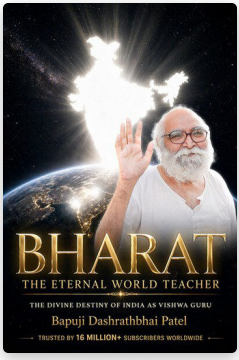
The Creation Law

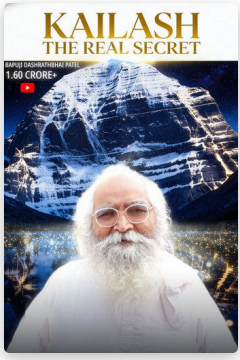
Power of Vibration

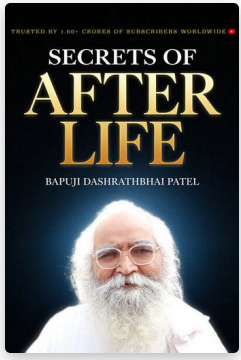
The Source of Your Will

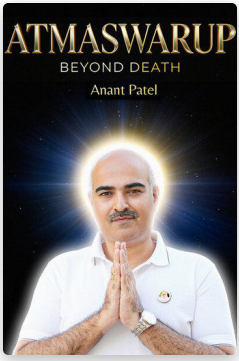
Bharat: World Teacher

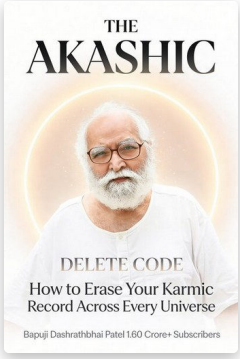
Kailash: The Real Secret

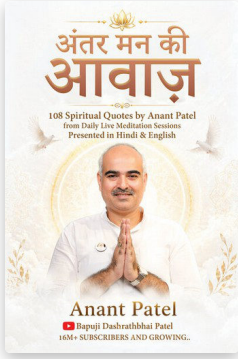
Secrets of After Life

Atmaswarup: Beyond Death

The Akashic Delete Code

Antar Man Ki Awaaz

परमशान्ति पुस्तक शृंखला

आफ्नो आध्यात्मिक यात्रा जारी राख्नुहोस्

1. The Infinite Law of Karma: From Thought to Creation
2. Who Lives in Type 1 to Type 40 Civilizations?
3. Life in the Multiverse
4. Soul Consciousness
5. 7 Secrets of Shiva
6. Timeless Word
7. The Paramshanti Maha Mantra
8. Life After Death
9. Aura
10. Quantum Entanglement
11. Atmaswarup: Beyond Death
12. Soul Healing
13. Life in Andromeda
14. Inside the 3i Atlas
15. AI Stealing Soul Power
16. Power of Vibration
17. Inside the Sun Secrets
18. Area 51
19. History of the Universe
20. Decoding DNA: The Soul's Blueprint Beyond Biology
21. Self-Realization vs God's Realization
22. The Third Eye: Soul Supreme Cosmic Vision
23. Mantra Siddhi
24. Kundalini Jagran
25. Brahm Gyan
26. Superhuman Powers
27. Anant Koti Brahmandon Ka Mahakal Pralay (अनंत कोटि ब्रह्मांडों का महाकाल प्रलय)
28. Supreme Knowledge of the Infinite
29. Death Is No More

30. Star Child
31. Time Travel
32. Today's Mahabharata
33. The Akashic Delete Code
34. Unmasking Superhuman Powers
35. Kailash: The Real Secret
36. The Ultimate Vibration
37. The Biggest Secret of Afterlife
38. Bharat: The Eternal World Teacher
39. Three Bodies: Physical, Subtle, Causal
40. The Source of Your Will: Free Will vs God's Will
41. Timeless World: Beyond Time, Beyond Illusion
42. Autobiography of Bapuji (English & Hindi)
43. Forgiveness: The Final Freedom
44. Behad Gyan Ke Moti — 108 Quotes by Bapuji
45. Antar Man Ki Awaaz — 108 Quotes by Anant Patel
46. Antar Man Ka Prakash — 108 Quotes by Sakshi Patel
47. Mahavatar Babaji and the Hidden Spiritual Army
48. Soul Consciousness: The Gateway to Paramshanti
49. Behad Gyan — Day 1: Who Am I?
50. Behad Gyan — Day 2: Karma & Rebirth
51. Behad Gyan — Day 3: Time and Dimensions
52. Behad Gyan — Day 4: Creation of Earth
53. Behad Gyan — Day 5: Galaxy Creation
54. Behad Gyan — Day 6: Universe and Multiverse
55. Behad Gyan — Day 7: Creation of Multiverse
56. Behad Gyan — Day 8: The Infinite Cosmic System
57. Behad Gyan — Day 9: Who is the Almighty Authority
58. Behad Gyan — Day 10: Soul Journey
59. The Creation Law: Law of Attraction & Manifestation
60. Aliens Life: The Ultimate Spiritual Reality
61. The Real Truth of Afterlife: Life After Death
62. Shiva & Black Hole: Mahadev and Black Hole Mystery
63. Life in Multiverse (Russian Edition)
64. Life in Multiverse (Chinese Edition)
65. Life in Multiverse (Spanish Edition)

...र अरू धेरै, नियमित रूपमा नयाँ शीर्षक प्रकाशित हुँदै।

"ज्ञान दान महा दान"

ज्ञान बाँड्नु नै सबैभन्दा ठूलो दान हो

— बापूजी दशरथभाई पटेल

उनीहरूले शरीर छोडिसके।
तर उनीहरूको यात्रा सकिएको छैन।
दिवंगत आत्मालाई साँच्चै केले मद्दत गर्छ?
विधिले, सम्झनाले, कि आध्यात्मिक ज्ञानले?
यो पुस्तकले आत्माको अझ गहिरो यात्रा,
पितृहरूको रहस्य, र आफूलाई चिनेर
माथिल्लो चेतनामा पुगेर साँचो मुक्तितर्फ
जाने बाटो खोज्छ।
"आत्मालाई कुनै भौतिक वस्तु चाहिँदैन;
आत्मालाई चाहिने कुरा शक्ति हो।"
भारतका सबैभन्दा ठूला
आध्यात्मिक च्यानलमध्ये एक
२ करोड+ सब्स्क्राइबरसहित
YouTube: Bapuji Dashrathbhai Patel
www.paramshanti.org
www.paramshantiblogs.org